

samen werkt.

Partos Jaarverslag 2016

Wendbaar en veerkrachtig

Partos-leden helpen armoede de wereld uit en komen op voor arme en onderdrukte groepen, gelijkheid, rechtvaardigheid, duurzaamheid en veiligheid: de kern van ontwikkelings-samenwerking. Met 'Ambitie in transitie' opende Partos het vorige jaarverslag. Dit leidmotief staat nog steeds pal overeind. De ambitie houden we onverminderd vast in een tijd van ingrijpende transitie. In de samenleving, de economie en de politiek zien we immers onbestendig weer en nieuwe, nog moeilijk te duiden onderstromen.

Ondanks deze weerbarstige omstandigheden hebben maatschappelijke organisaties effectief werk geleverd. Toch kunnen we, in de steeds onvoorspelbaarder wordende wereld, niet simpelweg op de golven mee surfen. Wendbaarheid en veerkracht zijn belangrijker dan ooit.

Het afgelopen jaar heeft Partos dit op diverse manieren ondersteund. Wij waren ambitieus in de gestelde doelen. En wij zijn trots op wat daarvan terecht is gekomen in samenwerking met de leden en via externe samenwerkingsverbanden, zoals ons innovatieplatform, inmiddels omgedoopt tot [The Spindle](#). Samen kijken we hoe we op diverse trends kunnen anticiperen, met nieuwe samenwerkingsvormen en verdienmodellen. Ook de krimpende ruimte voor maatschappelijke organisaties en activisten kreeg onze aandacht. Het [Partos Civic Space Platform](#) waarschuwt bij misstanden en initieert acties. Vanuit The Spindle verkennen we nieuwe manieren om deze beperkingen te doorbreken. Tijdens het [Partos Innovatiefestival](#) zagen we inspirerende voorbeelden, zoals de Talk van activist Rasul Jafarov uit Azerbeidjan.

In 2016 hebben we met onze leden en anderen hard gewerkt om het belang van het maatschappelijk middenveld en de resultaten van ontwikkelingssamenwerking voor het voetlicht te krijgen. In beleid, in de politiek en in de media. De meeste [verkiezingsprogramma's](#) van politieke partijen onderstrepen de noodzaak van een robuust beleid en adequate financiering voor ontwikkelingssamenwerking. Het blijft spannend wat de verkiezingen en de kabinetsformatie gaan brengen. Niet alleen voor ontwikkelingssamenwerking als beleidsterrein, maar ook voor maatschappelijke organisaties en Partos als vereniging. Gelukkig kunnen we tegen een stootje, omdat we er qua leden, interne en externe samenwerking en financiën goed voorstaan.

Afgelopen jaar hebben we veel geïnvesteerd in cohesie. Met [Ready for Change](#) pleitten we met veertig organisaties voor onderlinge afstemming van al het Nederlandse beleid met de Sustainable Development Goals. Als mede-initiator van de [Stay Human](#) coalitie verzetten we ons tegen polarisatie door het bevorderen van een menselijke toon in het vluchtelingendebat.

Het komende jaar moeten we blijven zoeken naar de menselijke maat en mensen verbinden. Onverlet blijven we daarbij samenwerken aan het toekomstbestendig maken van de Partos-leden en de Vereniging. Met elkaar zoeken we naar nieuwe samenwerkingsvormen, verdienmodellen en inkomstenbronnen. Ook zetten we ons in om samenwerking te bevorderen met overheid, bedrijven en financiële instellingen voor inclusieve, duurzame ontwikkeling. Deze partijen betrekken we ook bij de versterking van het maatschappelijk middenveld. Want dit is een onmisbare en verbindende, corrigerende, creatieve kracht. En in die creatieve verbindingen wil Partos het komende jaar ook een leidende rol spelen.

Jan-Willem Nieuwenhuys (Voorzitter Partos) & **Bart Romijn** (Directeur Partos)

IN DE ETALAGE

Partos Innovatiefestival en de lancering van The Spindle

- In 2016 organiseerde Partos het Innovatiefestival met zo'n 350 bezoekers.
- The Spindle ging van start in juli met een 'call for innovations'. Een hoogtepunt was de uitreiking van The Spindle Innovation Awards 2016 op het Partos Innovatiefestival.

Op donderdag 6 oktober organiseerde Partos voor de derde maal het [Partos Innovatiefestival](#), met als doel vernieuwing binnen ontwikkelingssamenwerking voor het voetlicht te brengen. Met zo'n 350 enthousiaste bezoekers werd het een sfeervolle en inspirerende dag in het NEMO Science Museum te Amsterdam. Het festival bood haar 350 bezoekers zeven sprekers, veertien workshops, twee talkshows, twee 'safari' tours, een informatiemarkt, een theatershow en The Spindle Innovation Challenge. Met deze Challenge kreeg The Spindle, het innovatieplatform van Partos, voor het eerst vorm. Voor de Challenge kwamen meer dan veertig inzendingen binnen. Een speciaal ingestelde jury op het Partos Innovatiefestival riep twee winnaars uit; voor beste innovatie en beste idee. De hashtag #innovatiefestival was trending topic. Op innovatiefestival.tumblr.com kun je vele video's, foto's en artikelen vinden. Het Partos Innovatiefestival werd mede mogelijk gemaakt door Plan Nederland en NEMO Science Museum. Ook in 2017 wil Partos weer een Innovatiefestival organiseren.

Tweede Kamerverkiezingen: de partijprogramma's

- Veel partijen uit de huidige Tweede Kamer hebben een redelijk tot uitgesproken positief verhaal over ontwikkelingssamenwerking in hun verkiezingsprogramma's staan.

Eind mei organiseerden Partos en ISS een debat waarin vertegenwoordigers van kennisinstellingen en maatschappelijke ontwikkelingsorganisaties op een aantal thema's politieke ingrediënten aanleverden voor de politieke partijprogramma's. Enkele politici reageerden op de aangeleverde stellingen en het resulterende document is verstuurd naar de diverse partijprogramma commissies. Vervolgens stond het najaar in het teken van het vaststellen van de verschillende verkiezingsprogramma's. Per partij verschilde de benodigde inspanning om een positief resultaat op het gebied van ontwikkelingssamenwerking te bewerkstelligen. Zonder teveel in te gaan op de specifieke activiteiten is [het resultaat naar tevredenheid](#). Veel partijen (GroenLinks, PvdA, PvdD, ChristenUnie, D66, SP, CDA, SGP en 50Plus) zijn redelijk tot uitgesproken positief over ontwikkelingssamenwerking. Daarbij is gekeken naar het budget, de rol van het maatschappelijk middenveld en beleidscoherentie voor ontwikkeling.

Bill Gates lanceert World's Best News campagne (WBN)

- Veel persaandacht gegenereerd voor WBN door komst Bill Gates.
- Algemeen Dagblad plaatst nieuws over vooruitgang in de wereld.

Dinsdag 26 januari 2016 was een belangrijke dag voor Partos. Samen met OneWorld ontving Partos niemand minder dan Bill Gates en professor Hans Rosling in het Glazen Huis te Den Haag. [Bill Gates was daar in verband met de World's Best News campagne](#), die hij lanceerde ten overstaan van zo'n honderd genodigden en de Nederlandse pers. Van WBN-projectleider Ralf Bodelier ontving Gates een Algemeen Dagblad waarin speciale aandacht was besteed aan juist de vooruitgang in de wereld. Met informatie over deze vooruitgang en met name in ontwikkelingslanden wil World's Best News mensen inspireren en betrokken houden bij

ontwikkelingswerk. De Zweedse professor Hans Rosling (Gapminder) gaf een virtuoze presentatie van allerlei statistieken die deze vooruitgang lieten zien. Zo hebben acht op de tien huishoudens wereldwijd al elektriciteit en gaan negen op de tien meisjes al naar school.

Ready for Change publicaties

- Partos mobiliseerde met Woord en Daad en FMS onder de noemer Ready for Change meer dan veertig ontwikkelingsorganisaties, kennisinstellingen, milieuorganisaties en bedrijven op de SDGs en beleidscoherentie.
- De Tweede Kamer debatteerde in 2016 voor het eerst over beleidscoherentie, middels een Ronde Tafel en een Algemeen Overleg.

In mei overhandigde Partos-directeur Bart Romijn het rapport '[Ready for Change](#)' aan DGIS Christiaan Rebergen tijdens het [Ready for Change event](#) in NEMO Science Museum. Het rapport is een uitgebreide verkenning hoe Nederland al haar inspanningen *SDG-proof* kan maken. Hieruit blijkt dat niet alleen ontwikkelingssamenwerking een belangrijk instrument is voor ontwikkeling, maar dat ook ander beleid een rol speelt, zoals het beleid op belasting, handel en migratie. Aan de publicatie hebben meer dan veertig Partos-leden bijgedragen. Later in het jaar presenteerde Ready for Change tijdens een lunchlezing in het Huis van Europa de briefing-paper '[Beyond Cotonou: European Development Cooperation after 2020, A perspective for CSOs](#)'. Dit paper is geschreven in opdracht van Ready for Change en biedt een perspectief aan NGOs om zich actief te mengen in de discussie over de toekomst van de Europese Ontwikkelingssamenwerking. Verder zijn gedurende het jaar een aantal dialogen opgezet tussen het Ministerie van Buitenlandse Zaken, andere relevante vakministeries, NGOs en kennisinstellingen op specifieke coherentie-issues gelinkt aan de SDG-agenda (migratie, *global health*, waardeketens, klimaat en voedselzekerheid).

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord	2
In de etalage	3
Doelstellingen & Strategie Partos	6
Kennis en Effectiviteit	7
Interview Debby van der Zalm	11
Belangenbehartiging en Beleidsbeïnvloeding	12
Interview Judith Schmitz	16
Beeldvorming en Communicatie	18
Interview Babah Tarawally	22
Bedrijfsvoering leden en Shared Services	23
De Vereniging Partos	25
→ Governance	26
→ Ledenlijst 2016	30
→ Begroting	34
Financieel Jaarverslag	36
Jaarrekening	37
→ Balans per 31 december 2016	37
→ Staat van baten en lasten 2016	38
Toelichting op de balans en staat van baten en lasten	39
Overige gegevens	40
→ Statutaire regeling bestemming overschot/tekort	48
→ Voorstel bestemming overschot/tekort 2016	48
Controleverklaring	50

DOELSTELLINGEN EN STRATEGIE PARTOS

Effectieve lidorganisaties en effectieve ontwikkelingssamenwerking, daar staat en gaat Partos voor. Partos organiseert haar werk in drie kerntaken oftewel resultaatgebieden: Kennis en Effectiviteit, Beleidsbeïnvloeding en Belangenbehartiging (inclusief shared services) en Communicatie en Beeldvorming. Door het in 2014 opgestelde toekomstscenario 'Verbinden voor Vernieuwing en Impact' hebben we ons een additionele doelstelling opgelegd: een stevige impuls geven aan innovatie in de ontwikkelingssamenwerking.

In hetzelfde toekomstscenario zette Partos de volgende drie strategieën neer waarlangs het kernteam van Partos waarde voor leden creëert. De leidende vraag hierbij is: hoe kunnen wij zoveel mogelijk voor leden betekenen?

1. **Waarde door innovatie.** Naast het innovatieprogramma [The Spindle](#), dat begin 2016 van start ging, zetten we ook in op *mainstreaming* van innovatie in de vereniging. Daarnaast zoeken we naar het optimale, toekomstbestendige organisatie- en verdienmodel voor de vereniging.
2. **Waarde door kwaliteit.** Partos voegt waarde toe door een goede respons op behoeften, wensen en ideeën van leden. Ook streeft Partos naar een goede kwaliteit van activiteiten en diensten. Ten derde wil Partos de resultaten van haar leden, van de vereniging en van (Nederlandse) ontwikkelingssamenwerking in het algemeen goed voor het voetlicht brengen.
3. **Waarde door (strategische) focus.** Door te focussen op de onderscheidende competentie van de vereniging, namelijk het verbinden van de capaciteit van leden, vergroten we onze impact. Ook focust Partos op het zoeken naar 'samenwerkingsonderwerpen' waar de meeste impact te bereiken is.

Het jaarplan van 2016 kent de volgende hoofdlijnen:

1. Uitwerking en uitvoering van het Partos Innovatieprogramma The Spindle.
2. Lobby en politieke belangenbehartiging rond de thema's: beleidscoherentie, kwaliteit en kwantiteit van het beleid op ontwikkelingssamenwerking, de ruimte voor het maatschappelijke middenveld en de vluchtelingenproblematiek.
3. Communicatie en beeldvorming: onder meer het voor het voetlicht brengen van de effectiviteit en aanhaken bij actuele thema's zoals het vluchtlingendebat en de samenhang tussen ontwikkelingssamenwerking, veiligheid en migratie.
4. Optimaliseren van de toegevoegde waarde en toekomstbestendigheid van de vereniging.

KENNIS EN EFFECTIVITEIT

Centrale doelstelling:

Verbinden voor vernieuwing en impact met als aandachtsgebieden: innovatie, kennis, kwaliteit en impact.

DOEL A.: Het innovatieplatform van Partos een nationaal en internationaal platform maken voor innovatie ten behoeve van duurzame en inclusieve ontwikkeling.

Opstarten van The Spindle

- Partos heeft in de eerste helft van 2016 een ‘inceptierapport’ opgesteld om het nieuwe innovatieplatform – genaamd The Spindle – in te richten en op te starten.
- Partos richtte voor The Spindle een Inspiratieraad op met creatieve denkers en dwarskijkers, om het team en de *community* van The Spindle te voeden met belangrijke nieuwe trends en advies over innovatieprocessen.

Een groot deel van het eerste half jaar ging op aan de (in)richting van The Spindle. Denk hierbij aan het uitwerken van het projectvoorstel in een inceptierapport. Partos organiseerde hiervoor een ledenconsultatie en sprak met de belangrijkste stakeholders, waaronder het Ministerie van Buitenlandse Zaken. Twee nieuw geworven ‘innovatiefacilitators’ versterkten begin 2016 het Partos-team. The Spindle kreeg ook [online](#) vorm dankzij een samenwerking met de 1%Club, in aanvulling op de (offline) platforms en werkgroepen op de vier prioritaire thema’s (zie onder) van The Spindle. Om The Spindle-community te voeden, bouwde Partos aan een Inspiratieraad met creatieve denkers en dwarskijkers. Verder besteedde Partos veel tijd aan de voorbereiding en uitvoering van de eerste activiteiten van The Spindle.

Lancering van The Spindle

- The Spindle ging van start in juli met een ‘call for innovations’. Een hoogtepunt was de uitreiking van The Spindle Innovation Awards 2016 op het Partos Innovatiefestival.
- Partos richtte [TheSpindle.org](#) in en startte met de eerste ‘innovatiecyclus’ ter ondersteuning van de innovatielabs, in samenwerking met de 1%Club.

In 2016 heeft het innovatieplatform van Partos vorm gekregen met The Spindle Innovation Challenge 2016, een drukbezocht en inspirerend Partos Innovatiefestival en de start van de eerste ‘innovatiecyclus’ ter ondersteuning van de labs op het nieuwe [TheSpindle.org](#). Voor de Challenge waren meer dan veertig inzendingen, waarvan een speciaal ingestelde jury op het Partos Innovatiefestival twee winnaars uitriep; ActionAid (beste innovatie) en Silvia Quarta (beste idee). Na het festival ging de eerste innovatiecyclus van start met onder meer vijf online innovatielabs die deelnamen aan een crowdsourcing-training en een cocreatie-sessie, georganiseerd in samenwerking met de 1%Club. The Spindle is sinds de lancering ook een zoektocht naar wat wel en niet werkt als het gaat om het stimuleren van samenwerking in innovatie. Bijvoorbeeld de beperkte capaciteit bij organisaties om te investeren in innovatie, vraagt om een scherpe focus op de thema’s en een passend aanbod van activiteiten en instrumenten.

The Spindle thema: Civic Power

- Samen met ActionAid, Both Ends en Vice Versa organiseerde Partos een online debat over 'civic space'. Vier weken lang publiceerde Vice Versa artikelen op haar website (later gebundeld in een tijdschrift) en organiseerde het vakblad op 23 november 'De Nacht van de Tegenmacht'.
- Partos werkt intensiever samen met CIVICUS. Hun State of Civil Society report werd op initiatief van Partos gepresenteerd op de jubileumbijeenkomst van Oxfam Novib.

Op basis van ledenconsultatie is Civic Power één van de vier prioritaire thema's van The Spindle. Om het onderwerp op de agenda te zetten bij Nederlandse organisaties organiseerden Partos, ActionAid, Both Ends en Vice Versa in september een [online debat](#) over nieuwe ontwikkelingen rondom maatschappelijk activisme, het belang van tegenmacht en de bedreiging daarvan. Vier weken lang publiceerde Vice Versa artikelen met daarin analyses, verslagen uit het veld en reflecties. De uitkomsten van het debat werden verzameld in een tijdschrift en besproken tijdens een uitverkocht evenement op 23 november: de Nacht van de Tegenmacht. Daarnaast is Partos in de aanloop naar een eerste Trendrapport over Civic Power een samenwerking aangegaan met The Broker. Ook werkt Partos intensiever samen op dit thema met CIVICUS, de internationale koepel van maatschappelijke organisaties. In oktober werd op initiatief van Partos op een jubileumbijeenkomst van Oxfam Novib The CIVICUS State of Civil Society Report gepresenteerd met een optreden van Danny Sriskandarajah (Secretaris-generaal van CIVICUS).

Partos Civic Power Platform

- In 2016 is het Partos Civic Space Platform opgericht, dat maatschappelijke organisaties samenbrengt voor de bescherming en uitbreiding van de 'maatschappelijke ruimte'.

In 2016 is het Partos Civic Space Platform opgericht, dat door The Spindle en vanuit Belangenbehartiging en Beleidsbeïnvloeding wordt ondersteund. Het platform brengt ontwikkelingsorganisaties, mensenrechtenorganisaties en milieuorganisaties samen die werken met partners in zuidelijke landen, en gezamenlijk willen opkomen voor de krimpende ruimte voor maatschappelijk activisme. Het platform identificeert trends, ontwikkelt gezamenlijke acties en er is kennisdeling over passende tegenmaatregelen en innovatieve strategieën. Er is een groep binnen het platform die zich richt op samenwerking met private sector-partijen in het opkomen voor de ruimte voor civil society. Een andere groep heeft als doel om kennis te delen over passende en eventueel innovatieve maatregelen (preventief en responsief) wanneer lokale partners in gevaar zijn of dreigen te komen.

The Spindle thema: inclusie

- Het Dutch Platform Leave No One Behind kwam in 2016 tweemaal bij elkaar om kennis en activiteiten met elkaar te delen.
- Het innovatielab The Exclusion Radar werkt hard aan de start van een pilot in 27 dorpen in Nepal.

Het [Partos Leave no One Behind Platform](#) kwam ook in 2016 tweemaal bij elkaar om kennis te delen, met beide keren zo'n twintig deelnemende organisaties. Tijdens de tweede sessie deelden ook Voice, CIVICUS en [INCLUDE](#) hun activiteiten met het Leave No One Behind Platform. Daarnaast zijn er twee actieve werkgroepen binnen het platform: op het gebied van *self esteem* en het innovatielab The Exclusion Radar. Voor het project van de Excluseradar is in 2016 hard gewerkt

aan het opzetten van een pilot in 27 dorpen in Nepal. Hierbij moet duidelijk worden hoe de extreem armen te bereiken die nog steeds uitgesloten worden van ontwikkelingsprojecten omdat ze moeilijk te identificeren zijn. Twee leden van The Spindle Inspiratieraad hebben zich in 2016 aangesloten bij dit project. De werkgroep op het gebied van *self esteem* wordt in 2017 opgeheven. Het onderwerp blijft wel op de agenda staan van de algemene sessies van het Leave No One Behind platform.

The Spindle thema's: 'Use of Data' en 'Nieuwe vormen van samenwerken'

→ Partos organiseerde twee bijeenkomsten voor 'internationaal genetwerkte organisaties' en maakte een start met de Partos Datawerkgroep.

Eind 2016 is de Partos Datawerkgroep van start gegaan, met als doel op basis van een pilot voor ontwikkelingsprogramma's in Oeganda te verkennen wat er mogelijk is op het gebied van *data informed decision making*. Op het thema 'Nieuwe vormen van samenwerken' waren in 2016 twee bijeenkomsten van de werkgroep 'internationaal genetwerkte organisaties (INNGOs)', oftewel organisaties die onderdeel zijn van een internationaal netwerk. Deze werkgroep bespreekt de vormen van organisatie, met INNGOs of organisaties die dat overwegen te worden, delen kennis en ervaringen op het gebied van het waarom, hoe en wat van INNGOs en zoeken gezamenlijk naar vernieuwende benaderingen. Een derde bijeenkomst vindt plaats in het voorjaar van 2017.

DOEL B.: De lessen van de Gezamenlijke MFS-II evaluaties documenteren, delen (ook met zuidelijke partners) en zoveel mogelijk verwerken in nieuwe programma's en projecten. Daarnaast de resultaten van de MFS-II programma's succesvol presenteren.

Leren van de Gezamenlijke MFS II-evaluaties

→ Er was vanuit de Partos-leden veel belangstelling voor het MFS II-leertraject '[Learning for the Future](#)'.

→ Alle 215 MFS II-evaluatierapporten zijn op de [Partos website](#) beschikbaar gemaakt, waar je ze gemakkelijk kan doorzoeken en filteren.

Na de formele overhandiging en het openbaar maken van de MFS II-rapporten in 2015, startte Partos het '[Learning for the future](#)' traject, waaraan allerlei organisaties konden deelnemen. Dit traject bestond in 2016 uit een serie van vijf webinars, online discussies en een seminar op 14 april. De online discussies en webinars focusten op innovatie in lobby en advocacy, het seminar op monitoring en evaluatie, capaciteitsversterking en *efficiency*. Het doel was te reflecteren op MFS II, met het oog op grotere effectiviteit. De webinars en het seminar trokken veel belangstelling: meer dan honderd deelnemers aan de online omgeving en webinars, waaronder een aantal zuidelijke partners, en honderdvijftig participanten tijdens het seminar. In aanloop naar het seminar publiceerde Vice Versa drie op de MFS II-evaluaties geïnspireerde artikelen: over [efficiency](#), [capaciteitsversterking](#) en een [interview](#) met evaluator Wouter Rijnveld. Met de afronding van de MFS II-evaluatie kon de Stichting Gezamenlijke Evaluaties per 8 december 2016 worden opgeheven. Besloten is om de resterende gelden te besteden aan een door Partos te organiseren leer- en innovatietraject over efficiëntie in ontwikkelingsprogramma's, in samenwerking met betrokken onderzoekers en het IOB.

Presentatie van de resultaten van de MFS II-programma's

- Om te reflecteren op de resultaten van de MFS II-evaluaties, publiceerde Partos het boekje 'Ruimte voor Ontwikkeling' en financierde het mede de online publicatie 'Advocacy for Development'.

Vanwege de grote omvang van de MFS II-evaluaties zijn de belangrijkste thema's en reflecties kernachtig samengevat in twee toegankelijke boeken: Advocacy for Development, een online publicatie van CDI Wageningen, en het in opdracht van Partos uitgegeven '[Ruimte voor Ontwikkeling](#)'. Op het [Goodbye MFS II seminar](#) van 10 juni, georganiseerd door de Directie Sociale Ontwikkeling (DSO) van het Ministerie van Buitenlandse zaken, overhandigde Partos-directeur Bart Romijn dit boek aan Reina Buijs (plv-DGIS). In 'Ruimte voor Ontwikkeling' halen consultant Wouter Rijneveld en journalisten Ellen Mangnus en Marc Broere de krenten uit de pap van de MFS II-evaluaties. Wat waren de belangrijkste conclusies en aanbevelingen? Maar vooral: wat kan de ontwikkelingssector ervan leren? Hieruit blijkt dat de gezamenlijke MFS II-evaluaties zeker de kosten en inspanning waard waren.

EN VERDER...

- Na onderhandelingen met het Ministerie van Buitenlandse Zaken is de nieuwe versie van de '[Partos 9001](#)' (de sector specifieke toepassing van de ISO 9001) erkend als grond voor een vrijstelling voor de COCA, de organisatietoets die het ministerie hanteert bij subsidieaanvragen. Inmiddels hebben 21 leden een Partos 9001 verklaring bovenop hun ISO 9001 certificaat.
- In juli organiseerde Data4Development in samenwerking met Partos en het Ministerie van Buitenlandse Zaken een IATI Learning Workshop. Tijdens de bijeenkomst, met meer dan zestig deelnemers, presenteerde een aantal organisaties hun ervaringen met IATI publicatie en werden aanbevelingen geformuleerd voor organisaties, het Ministerie van Buitenlandse Zaken en voor het internationaal overleg over de IATI standaard.
- Partos organiseerde in 2016 twee basiscursussen Planning, Monitoring & Evaluatie (PME). In totaal deden 35 deelnemers mee, die de cursus evalueerden met een score van 3,9 op een schaal van 1 (slecht) tot 5 (uitstekend).
- Partos heeft samen met Goede Doelen Nederland en CBF laten onderzoeken waar mogelijkheden liggen voor verbeterde transparantie en toezicht bij internationale netwerkorganisaties. Dit naar aanleiding van de berichtgeving rondom de Panama Papers. Dit leidde tot een aantal aanbevelingen gericht op transparantie en risicomanagement (niet op toezicht), die meegenomen worden bij een geplande, beperkte herziening van de Partos Gedragscode.
- Partos heeft via haar directeur zitting in de Referentiegroep Doorlichting Maatschappelijk Middenveld door het IOB. De evaluatie wordt begin 2017 afgerond.

INTERVIEW

Debby van der Zalm

Kwaliteitsmedewerker | Amref Flying Doctors

Sinds 2008 werkt Debby van der Zalm voor Amref Flying Doctors, waarvan de afgelopen twee jaar als kwaliteitsmedewerker. Amref Flying Doctors werkt aan de duurzame verbetering van de gezondheid van jonge vrouwen in Afrika. Debby kent Partos onder meer dankzij het traject dat zij doorloopt om Amref ‘Partos 9001:2015 gecertificeerd’ te maken.

Voor de effectiviteit van ontwikkelingssamenwerking en het publieksvertrouwen is het belangrijk dat een kwaliteitsnorm als de ISO 9001 rekening houdt met de specifieke omstandigheden van een bepaald werkveld. De Partos 9001, sinds kort de [Partos 9001:2015](#), is precies deze sectorspecifieke toepassing. Met de Partos 9001 certificering krijgt Amref onder meer vrijstelling voor de COCA-toets van het Ministerie van Buitenlandse Zaken.

Als kwaliteitsmedewerker bij Amref houdt Debby zich bezig met het kwaliteitsmanagementsysteem van Amref, het proces rondom het jaarplan, het reisveiligheidsbeleid, tijdschrijfsysteem en het monitoren van managementinformatie op kwaliteitsgebied. Sinds kort is Amref dus bezig met een ‘hercertificering’ om de Partos 9001:2015 te behalen, wat ook onder Debby’s takenpakket valt en voor haar een eerste ervaring is met de nieuwe kwaliteitsnorm.

Debby: “Amref behaalde in 2013 de Partos 9001 en was al sinds 2009 ISO gecertificeerd. In de loop van 2012 hoorden we dat Partos een sectorspecifieke toepassing van de norm had ontwikkeld. Toen Amref die toepassing analyseerde, ontdekte de organisatie dat die precies weergaf hoe Amref feitelijk al jaren lang op ISO waren getoetst. We zijn daarom in september 2012 in gesprek gegaan met onze auditor bij Lloyd’s om bij onze jaarlijkse tussentijdse toetsing in januari 2013 meteen maar Partos 9001 mee te pakken.”

“In de tussentijd werd de Partos-norm officieel gepubliceerd, en heeft Amref een succesvolle *self-assessment* gedaan. Lloyd’s werkte soepel mee, en uit onze tussentijdse toetsing op 31 januari 2013 bleek dat wij inderdaad voldeden. Na enkele maanden hadden we het officiële certificaat binnen.”

Om de nieuwe versie van ISO 9001:2015 te leren kennen, volgde Debby een transitietraining bij Lloyd’s. “Het zelfevaluatieformulier van Partos heeft ons wederom erg geholpen om ons voor te bereiden op de hercertificering. Het is heel nuttig dat de toepassing een vertaalslag maakt van de norm naar de ontwikkelingssector”, aldus Debby.

Hoe verloopt het traject nu verder? Debby: “Gisteren en vandaag (9/2, red.) hebben we de auditor op bezoek gehad. Zojuist hebben we gehoord dat we vanaf nu inderdaad gecertificeerd zijn op basis van de nieuwe norm! Zijn we weer de eerste van de Partos-leden...?”

BELANGENBEHARTIGING EN BELEIDSBEÏNVLOEDING

DOEL A.: De Nederlandse overheid heeft een concreet geformuleerde visie of ambitie op coherentie voor ontwikkeling. Partos-leden (en andere relevante stakeholders) zijn actief betrokken bij de uitvoering van het Ready for Change-project.

Beleidscoherentie

- Gedurende het Nederlands voorzitterschap van de Europese Unie stonden de implementatie van de Sustainable Development Goals (SDGs) en beleidscoherentie voor ontwikkeling stevig op de politieke agenda.
- De Tweede Kamer debatteerde in 2016 voor het eerst over beleidscoherentie, middels een Ronde Tafel en een Algemeen Overleg.

Het [Ready for Change-project](#) van Partos, Woord en Daad en Foundation Max van der Stoel richtte zich in 2016 op de implementatie van de SDGs en beleidscoherentie voor ontwikkeling. Het project werd door de Europese Commissie gefinancierd in het kader van het Nederlands voorzitterschap van de Europese Unie. Ready for Change boekte belangrijke resultaten. Zo heeft de Tweede Kamer voor het eerst in de recente parlementaire geschiedenis achtereenvolgens [een Ronde Tafel en een Algemeen Overleg](#) over beleidscoherentie voor ontwikkeling georganiseerd. Ook is een plan van aanpak voor de nationale implementatie van de SDGs opgesteld door Minister Ploumen van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking en een aantal collega-ministers. Daarnaast heeft minister Ploumen in 2016 [een coherentierapportage](#) opgesteld. We zetten Ready for Change ook in 2017 voort, onder meer om de reactie vanuit maatschappelijke organisaties op de jaarlijkse SDG- en coherentierapportages van het Ministerie van Buitenlandse Zaken te coördineren.

Ready for Change publicaties

- Partos mobiliseerde met Woord en Daad en FMS onder de noemer Ready for Change meer dan veertig ontwikkelingsorganisaties, kennisinstellingen, milieuorganisaties en bedrijven op de SDGs en beleidscoherentie.
- De Tweede Kamer debatteerde in 2016 voor het eerst over beleidscoherentie, middels een Ronde Tafel en een Algemeen Overleg.

In mei overhandigde Partos-directeur Bart Romijn het rapport '[Ready for Change](#)' aan DGIS Christiaan Rebergen tijdens het [Ready for Change event](#) in NEMO Science Museum. Het rapport is een uitgebreide verkenning hoe Nederland al haar inspanningen *SDG-proof* kan maken. Hieruit blijkt dat niet alleen ontwikkelingssamenwerking een belangrijk instrument is voor ontwikkeling, maar dat ook ander beleid een rol speelt, zoals het beleid op belasting, handel en migratie. Aan de publicatie hebben meer dan veertig Partos-leden bijgedragen. Later in het jaar presenteerde Ready for Change tijdens een lunchlezing in het Huis van Europa de briefing paper '[Beyond Cotonou: European Development Cooperation after 2020, A perspective for CSOs](#)'. Dit paper is geschreven in opdracht van Ready for Change en biedt een perspectief aan NGOs om zich actief te mengen in de discussie over de toekomst van de Europese ontwikkelingssamenwerking. Verder zijn gedurende het jaar een aantal dialogen opgezet tussen het Ministerie van Buitenlandse Zaken, andere relevante vakministeries, NGOs en kennisinstellingen op specifieke coherentie-issues gelinkt aan de SDG-agenda (migratie, *global health*, waardeketens, klimaat en voedselzekerheid).

DOEL B.: Gezamenlijke inspanning van Partos en leden richting de partijprogramma's van politieke partijen en de komende Tweede Kamerverkiezingen, met als doel een stevige ontwikkelingsagenda bij een volgend kabinet.

Tweede Kamerverkiezingen: de voorbereidingen

- Partos heeft samen met haar leden een manifest opgesteld, dat de basis vormt van de gezamenlijke inspanningen richting de verkiezingen op 15 maart 2017.
- Eind 2016 is een gezamenlijke politieke mediastrategie geformuleerd en gestart.

Al in 2015 begonnen Partos en haar leden met de voorbereidingen op de Tweede Kamerverkiezingen van 15 maart 2017. Dat begon met het opstellen van een *two-pager* over de rol van Nederland in de wereld. Op basis hiervan is door Partos en leden van de Partos-lobbygroep contact opgenomen met de programmacommissies van de verschillende politieke partijen. Dit document vormde tevens de basis voor het [manifest](#), dat na uitgebreide bespreking op de voorjaars-ALV is vastgesteld. In beide documenten is gekozen voor *human security* als anker om ontwikkelingssamenwerking in te leiden. Naar aanleiding van de uitgebreide brainstorm in deelsessies tijdens de laatste ALV is een [gezamenlijke verkiezingsstrategie](#) opgesteld. In de wetenschap dat ontwikkelingssamenwerking geen campagnethema is, wordt in deze strategie intensief samengewerkt om ontwikkelingssamenwerking op de politieke agenda te krijgen en lijsttrekkers uitspraken te laten doen op basis van hun verkiezingsprogramma. Na de verkiezingen kunnen deze toezeggingen van waarde zijn.

Tweede Kamerverkiezingen: de partijprogramma's

- Veel partijen uit de huidige Tweede Kamer hebben een redelijk tot uitgesproken positief verhaal over ontwikkelingssamenwerking in hun verkiezingsprogramma's staan.

Eind mei organiseerden Partos en ISS een debat waarin vertegenwoordigers van kennisinstellingen en maatschappelijke ontwikkelingsorganisaties op een aantal thema's politieke ingrediënten aanleverden voor de politieke partijprogramma's. Enkele politici reageerden op de aangeleverde stellingen en het resulterende document is verstuurd naar de diverse partijprogrammacommissies. Vervolgens stond het najaar in het teken van het vaststellen van de verschillende verkiezingsprogramma's. Per partij verschilde de benodigde inspanning om een positief resultaat op het gebied van ontwikkelingssamenwerking te bewerkstelligen. Zonder teveel in te gaan op de specifieke activiteiten is [het resultaat naar tevredenheid](#). Veel partijen (GroenLinks, PvdA, PvdD, ChristenUnie, D66, SP, CDA, SGP en 50Plus) zijn redelijk tot uitgesproken positief op ontwikkelingssamenwerking. Daarbij is gekeken naar het budget, de rol van het maatschappelijk middenveld en beleidscoherentie voor ontwikkeling.

DOEL C.: Beïnvloeden relevante stakeholders over het belang van ruimte voor civil society (met name overheid en bedrijfsleven)

Krimpende ruimte voor maatschappelijke organisaties

- Partos heeft het Civic Space Platform opgericht om problemen en oplossingen rond de ruimte voor civil society te identificeren en te agenderen.
- Partos en haar leden blijven aandacht vragen voor de toezegging van minister Ploumen om 25 procent van het ontwikkelingsbudget via maatschappelijke organisaties te besteden.

- Binnen het SDG-Charter is het belang van ruimte voor civil society stevig op de agenda gezet.

Omdat een sterke civil society zo ontzettend belangrijk is voor ontwikkeling, is ‘ruimte voor het maatschappelijk middenveld’ momenteel een van de belangrijkste thema’s voor Partos. In 2016 is Partos daarom gestart met het Partos Civic Space Platform, waarin leden en niet-leden samenkomen rond het thema *civic space*. Daarnaast is Partos er in de beleidsbeïnvloeding in geslaagd met haar leden het belang van maatschappelijke organisaties stevig op de politieke agenda te krijgen. Dit heeft ertoe bijgedragen dat minister Ploumen sinds eind 2014 bij herhaling heeft aangegeven ernaar te streven 25 procent van het ODA-budget te besteden via maatschappelijke organisaties. Ook in 2016 is in gezamenlijkheid intensief gemonitord of het toegezegde percentage gehaald is. Dat resulteerde onder meer in de aandacht in de Tweede Kamer hierover en de specifieke brief van 7 juli 2016 van minister Ploumen aan de Tweede Kamer waarin zij rapporteert over het behaalde en geschatte percentage, dat helaas achterblijft bij de verwachtingen. Ook in 2017 blijft ruimte voor het maatschappelijk middenveld een van de belangrijkste thema’s voor Partos, ook in onze samenwerking met het bedrijfsleven.

DOEL D.: Politieke beleidsbeïnvloeding. Partos zit bovenop de publieke en politieke actualiteit rondom ontwikkelingssamenwerking.

Brieven aan de Politiek

- Op 29 september stuurde Partos een [brandbrief](#) namens zeventig ontwikkelingsorganisaties aan de Tweede Kamer, met de oproep de bezuinigingstrend op ontwikkelingssamenwerking te keren.
- Samen met de Partos-leden formuleerden we op Prinsjesdag [een reactie](#) op de rijksbegroting en daaropvolgend is de begrotingsbehandeling in november voorbereid.
- Op 26 juni is een open brief aan Premier Rutte gestuurd namens ruim veertig Nederlandse ontwikkelingsorganisaties, over het voorstel van de Europese Commissie om landen te dwingen mee te werken aan het tegengaan van migratie.

Dit kabinet heeft, naast de taakstelling uit het regeerakkoord (een bezuiniging van €750 miljoen per jaar sinds 2013 en €1 miljard per jaar per 2017) flink gekort op het budget voor ontwikkelingssamenwerking. Belangrijkste oorzaak daarvan is het toerekenen van de kosten voor eerstejaarsopvang asielzoekers aan het ontwikkelingsbudget. Om deze kosten te kunnen dekken, zijn enorme kasschuiven uit toekomstige ontwikkelingsbudgetten toegepast. Volgens Partos wordt hiermee een hypotheek op de toekomst genomen. Daarom is in september een [brandbrief](#) naar de Tweede Kamer gestuurd, die is ondertekend door een grote coalitie (waaronder ook veel niet-leden). In aanloop naar de begrotingsbehandelingen in de week van 7 november stuurden we ook een uitgebreide reactie op de begroting 2017 naar de Tweede Kamer. Het ophogen en opschonen van het ontwikkelingsbudget is ook de Partos-inzet richting de verkiezingen en de daaropvolgende kabinetsonderhandelingen.

DOEL E.: Politieke monitoring als nieuwe shared service

Partos Politieke Monitor

R Nieuwe shared service is succesvol gestart, gegroeid en wordt voortgezet in 2017.

Om de lobbyactiviteiten van leden te helpen versterken, startte Partos in januari 2016 met een nieuwe shared service: De [Partos Politieke Monitor](#). De afnemers van deze shared service ontvangen iedere week een update met daarin alles wat je als ontwikkelingsorganisatie moet weten om politiek op de hoogte te zijn en om de lobby te optimaliseren. De service begon met dertien deelnemende organisaties en heeft zich eind 2016 uitgebreid tot achttien organisaties. Omdat de kosten evenredig over de deelnemers verdeeld worden, zijn deze in de loop van het jaar voor de deelnemers aanzienlijk gedaald. In een survey lieten de abonnees weten zeer tevreden te zijn met deze service van Partos. Zij beoordelen de monitor gemiddeld met een 8,5. In het kader van de Politieke Monitor organiseerde Partos twee informerende bijeenkomsten: een over de begrotingscyclus en een over de rijksbegroting voor 2017. In 2017 zetten we deze shared service voort.

EN VERDER:

- **Financieringsmogelijkheden.** Mede ingegeven door een bijeenkomst met kleinere leden, begon Partos in 2016 met een verkenning naar betere aansluiting met fondsen en donoren. In 2017 krijgt dit een vervolg, o.a. met fondsen, een *charity desk* van banken en intermediaire organisaties, en fonds-gerelateerde kennisinstellingen. Diverse leden hebben daarnaast knelpunten ervaren bij tenderprocedures van het Ministerie van Buitenlandse Zaken. Het betrof onder meer eisen die door NGOs moeilijk in te willigen zijn (bijv. inzake verdienmodel), kostbare tenderkosten versus een kleine slaagkans en onnodige regeldruk. Op dit moment is nog onduidelijk hoe de herziening van procedures bij het ministerie uitpakt. Overigens scheelt de Partos 9001 voor gecertificeerde organisaties veel werk, omdat zij niet (iedere keer opnieuw) [de organisatietoets](#) hoeven in te vullen.
- **Internationale SamenwerkingsPoort.** Op voorstel van Partos besloot het bestuur van de Internationale SamenwerkingsPoort (IS-Poort) de samenwerking op te schorten. De reden hiervoor is dat de urgentie voor de Poort is afgenomen. Er zijn derhalve geen IS-Poorten georganiseerd.
- **CONCORD en Europese afstemming.** Om de Nederlandse inbreng binnen Partos goed te organiseren is in 2016 een Partos Europagroep opgericht. Met deze groep worden ook de Europese Tweede Kamerdebatten voorbereid. Binnen CONCORD zijn vanuit Nederland Evert-Jan Brouwer van Woord en Daad, Ad Ooms van ICCO, Martina Roth van Oxfam Novib en Izabella Toth van Cordaid actief. Belangrijke dossiers zijn het toekomstige ontwikkelingsbeleid van de Europese Unie (European Development Consensus), de EU insteek op de Sustainable Development Goals, beleidscoherentie en de opvolging van het Cotonou Partnership Agreement (samenwerking van de EU met 79 Afrikaanse, Caraïbische en Pacific landen). Daarnaast wordt binnen CONCORD samengewerkt om een antwoord te vinden op het toenemende populisme in verschillende Europese landen. Een ander groot thema op de

Europese agenda is het Multi Annual Financial Framework, de meerjarenbegroting van de Europese Unie.

- **Versterken Partos Lobbynetwork.** In 2016 organiseerden we twee lobbycafés voor leden van het Partos Lobbynetwork. In mei een [College Tour](#) over framing met Lars Duursma (georganiseerd in samenwerking met Goede Doelen Nederland) en in juli een café over Financing for Development met Daniela Rosche van Oxfam Novib.
- **SDG Charter.** Partos is via de directeur vertegenwoordigd in de Stuurgroep van de Nederlandse SDG Charter. Tijdens twee grote bijeenkomsten in dit kader benadrukte Bart Romijn het belang van (ruimte voor) het maatschappelijk middenveld, inclusie en coherentie.

INTERVIEW

Judith Schmitz

Manager Bedrijfsvoering en Organisatie Ontwikkeling | Liliane Fonds

Tien jaar werkt Judith Schmitz bij het Liliane Fonds, vandaag de dag als Manager Bedrijfsvoering en Organisatieontwikkeling. Samen met collega's kwam ze op het idee om het Partos Innovatiefestival aan te grijpen als een kick-off moment voor meer focus op vernieuwing binnen haar organisatie. Met z'n achten togen ze naar Amsterdam, waarna ze geïnspireerd richting Den Bosch terugkeerden. En er was een vervolg.

Het Liliane Fonds is altijd goed aangesloten geweest op branchevereniging Partos. Ze zijn regelmatig aanwezig op bijeenkomsten voor verschillende disciplines. Zo hebben Judith en haar collega's meetings bijgewoond van het Partos Financial Network en het M&E netwerk, maar ook in het platform Leave No One Behind is het Liliane Fonds actief. Drie jaar geleden waren ze voor het eerst op het [Partos Innovatiefestival](#). “We kwamen voor de inspiratie, om van buitenaf gevoed te worden en collega's te ontmoeten”, aldus Judith.

Afgelopen jaar gingen ze echter met een specifiek doel naar het festival. Het Liliane Fonds heeft werken op een vernieuwende of meer innovatieve manier tot een van de speerpunten gemaakt. Het Innovatiefestival vormde het startpunt en bood inspiratie. De collega's verdeelden zich over de verschillende workshops, deden her en der ideeën op en er werd genetwerkt. Judith: “Na het festival hadden we een sessie om te kijken hoe we verder wilden. Een heel concreet idee was om de ‘Professioneel filmen met je smartphone’ training naar het Liliane Fonds te halen. Op het festival was men heel enthousiast over die workshop. Omdat het Liliane Fonds regelmatig reist is het efficiënt als onze medewerkers er ook aansprekende filmpjes van kunnen maken.”

“Bij het Liliane Fonds zoeken we altijd naar een manier om het werk van onze partners op een goede en authentieke wijze naar buiten te communiceren. Als de programmamedewerkers de projecten die ze bezoeken ook goed kunnen vastleggen, is dit natuurlijk heel bruikbaar voor onze communicatie”, aldus Judith.

Naast de training over het filmen met je smartphone overweegt het Liliane Fonds een ‘innovatiedag’ voor haar medewerkers te organiseren waar ze – onder externe begeleiding – aan de slag gaan met een bepaalde case of probleemstelling. Het doel is om ideeënvorming en creatieve werkwijzen te stimuleren.

Ze vertelt dat het Liliane Fonds niet wil innoveren om het innoveren, maar juist binnen het bestaande werk meer op een open manier wil kijken naar en denken over mogelijkheden. Op het Innovatiefestival herkenden Judith en haar collega's de aandacht voor samenwerking met sociale ondernemingen, de manier waarop kinderen betrokken kunnen worden en hoe je kunt inspringen op Big Data. “Het Innovatiefestival was voor mij naast inspiratie voor nieuwe ideeën een moment van bevestiging van de richting die we zijn ingeslagen.”

BEELDVORMING EN COMMUNICATIE

DOEL A.: Nut, noodzaak en resultaten van ontwikkelingssamenwerking beter voor het voetlicht brengen om bij te dragen aan het vertrouwen van het Nederlandse publiek in ontwikkelingssamenwerking.

Afronding MFS II-evaluaties

→ Alle [MFS II-evaluaties op 1 website](#) en gemakkelijk te filteren.

In het kader van het Nederlandse subsidiestelsel Medefinanciering II (MFS II) vonden wereldwijd [unieke evaluaties](#) plaats naar de resultaten van ontwikkelingsprogramma's van 64 Nederlandse ontwikkelingsorganisaties. Uniek door complexiteit en omvang: het werk van tientallen Nederlandse NGOs is in gezamenlijkheid geëvalueerd door onafhankelijke wetenschappelijke onderzoekers. De [conclusie](#): deze grondige evaluatie vormt de wetenschappelijke bevestiging dat Nederlandse ontwikkelingssamenwerking over het algemeen effectief is. Vooral de afstemming op de omgeving, het langdurig samenwerken in netwerken en het investeren in capaciteitsontwikkeling leidden tot effectiviteit. Partos heeft alle evaluaties doorzoekbaar gemaakt op haar website. Je kunt de evaluaties filteren door te zoeken op Millenniumdoel (MDG), land, thema, partnerorganisatie of alliantie.

Bill Gates lanceert World's Best News campagne (WBN)

- Veel pers aandacht gegeneerd voor WBN door komst Bill Gates.
- Algemeen Dagblad plaatst nieuws over vooruitgang in de wereld.

Dinsdag 26 januari 2016 was een belangrijke dag voor Partos. Samen met OneWorld ontving Partos niemand minder dan Bill Gates en professor Hans Rosling in het Glazen Huis te Den Haag. [Bill Gates was daar in verband met de World's Best News campagne](#), die hij lanceerde ten overstaan van zo'n honderd genodigden en de Nederlandse pers. Van WBN-projectleider Ralf Bodelier ontving Gates een Algemeen Dagblad met speciale aandacht aan de vooruitgang in de wereld. Met informatie over deze vooruitgang en met name in ontwikkelingslanden wil World's Best News mensen inspireren en betrokken houden bij ontwikkelingswerk. De Zweedse professor Hans Rosling (Gapminder) gaf een virtuoze presentatie van allerlei statistieken die deze vooruitgang lieten zien. Zo hebben acht op de tien huishoudens wereldwijd al elektriciteit en gaan negen op de tien meisjes al naar school.

World's Best News Campagne in 2016

- Allereerste WBN-day is een feit.
- Samenwerking gestart met Unilever.
- Redacties van TV en kranten getraind.

In 2016 startte de [World's Best News campagne](#). Met een klein team zette projectleider Ralf Bodelier een aantal initiatieven op de rails. In mei vond de eerste World's Best News Day plaats in Leeuwarden, Den Bosch, Tilburg en Amsterdam. Meer dan honderd vrijwilligers deelden [20.000 kranten](#) uit onder de noemer 'We staan er beter voor'. Ook Ministers Ploumen en Koenders (Buitenlandse Zaken) en Burgemeester Eberhard van der Laan (Amsterdam) ontvingen een krant. Verder startte World's Best News een [samenwerking](#) met Unilever Benelux, om meer kennis te verspreiden over de vooruitgang in duurzame groei. Bodelier begon met het trainen van redacties en journalisten in 'constructive journalism' en het bijpraten van NGOs over het framen van hun

successen. Vrijwilligers worden opgeleid tot het houden van lezingen in het land, andere vrijwilligers volgen een training in het visualiseren van data voor social media. Met drie World's Best News-kranten en meer dan tachtig nieuwsberichten, essays en opiniestukken over mondiale vooruitgang, maakt WBN ook zelf nieuws. Wekelijks ontvangen zeshonderd journalisten van WBN drie verse berichten over mondiale vooruitgang. Regionale kranten, BNN-VARA, NOS en SublimeFM nemen deze berichten inmiddels over.

DOEL B.: Partos draagt uit dat het inzet op innovatie. Partos wordt gezien als belangrijke verbinder en platform voor innovatie in de sector.

Partos Innovatiefestival

→ In 2016 organiseerde Partos het Innovatiefestival met zo'n 350 bezoekers.

Op donderdag 6 oktober organiseerde Partos voor de derde maal het [Partos Innovatiefestival](#), met als doel vernieuwing binnen ontwikkelingsamenwerking voor het voetlicht te brengen. Met zo'n 350 enthousiaste bezoekers werd het een sfeervolle en inspirerende dag in het NEMO Science Museum te Amsterdam. Het festival bood haar bezoekers zeven sprekers, veertien workshops, twee talkshows, twee 'safari' tours, een informatiemarkt, een theatershow en The Spindle Innovation Challenge. De hashtag #innovatiefestival was trending topic. Op innovatiefestival.tumblr.com kun je vele video's, foto's en artikelen vinden. Het Partos Innovatiefestival werd mede mogelijk gemaakt door Plan Nederland en NEMO Science Museum. Ook in 2017 wil Partos weer een Innovatiefestival organiseren.

The Spindle

→ 2016 betekende de start van The Spindle, het innovatieprogramma voor Partos.

→ Veertig inzendingen streden in 2016 om The Spindle Innovation Award.

Op het gebied van communicatie was de start van The Spindle een uitdaging, namelijk het onder de aandacht brengen van een nog onbekend platform. Het begon goed met veertig inzendingen voor [The Spindle Innovation Challenge](#) tijdens het Partos Innovatiefestival en enkele bijeenkomsten in het najaar. Met TheSpindle.org is er ruimte gemaakt om een 'online lab' te creëren en te delen, er is een [The Spindle Facebook pagina](#) opgericht in december (55 likes), het Partos Plaza Twitteraccount is omgevormd naar [The Spindle](#) (1497 volgers) en Partos heeft sinds december een [showcasepagina op LinkedIn](#) (26 volgers). The Spindle communiceert verder via tweewekelijkse mailings naar zo'n zeshonderd belangstellenden. In 2017 past The Spindle de website op basis van de opgedane ervaringen weer aan, vooral om meer ruimte te scheppen om de offline activiteiten zichtbaarder te maken.

DOEL C.: Partos wordt meer gezien als spreekbuis namens de sector.

Persaandacht

→ Ook in 2016 weten media Partos te vinden als woordvoerder namens ontwikkelingsorganisaties.

De media weten steeds meer hun weg te vinden naar Partos wanneer zij vragen hebben over branchebrede onderwerpen. In 2017 zet Partos hier nog meer op in dankzij een nieuwe communicatiemedewerker met een media-achtergrond. In 2016 stond Partos meermaals in de

voor de sector bekende media Vice Versa en OneWorld. Maar ook enkele landelijke media spraken met Partos, onder andere [de Telegraaf](#) nam onze reactie op de Miljoenennota mee. We werden benaderd door Trouw over de [Panama Papers](#) en het [IOB rapport](#) over ontwikkelingssamenwerking en onze directeur Bart Romijn mocht in de studio bij [Radio 1](#) in gesprek over 'vier jaar Ploumen'. Ook Vrij Nederland interviewde Partos voor een stuk over de [schaduwzijde van migratiedeals](#). Verder stond Partos in het magazine 'Schenken & Nalaten', waarin het de effectiviteit van Nederlandse ontwikkelingsorganisaties benadrukt.

Brugfunctie Partos

→ In 2016 fungeerde Partos meermaals als vertegenwoordiger van haar leden richting de overheid.

Op diverse momenten in 2016 stond Partos klaar om haar leden te vertegenwoordigen. Bij projecten of gebeurtenissen waar veel Partos-leden bij betrokken zijn, vervult Partos graag een brugfunctie naar bijvoorbeeld overheid of media. In mei 2016 overhandigde Partos de [Ready for Change publicatie](#) aan DGIS Christiaan Rebergen en Minister Ploumen, een publicatie over beleidscoherentie waar zo'n veertig organisaties aan meeschreven. Een maand later overhandigde Partos namens de organisaties in het Medefinancieringsstelsel II het boekje '[Ruimte voor Ontwikkeling](#)' aan het Ministerie van Buitenlandse zaken, met daarin de belangrijkste conclusies van MFS II. Partos heeft tevens alle [MFS II-rapporten](#) toegankelijk gemaakt op haar website, waardoor je makkelijk kan browsen door alle rapporten. Verder waren er in 2016 meerdere bijeenkomsten gerelateerd aan de strategische partnerschappen, waar Partos een verzamelpunt vormde voor vragen richting het Ministerie van Buitenlandse Zaken.

DOEL D.: Partos zorgt voor een aantrekkelijker en interactievere communicatie richting haar leden.

Positionering van Partos en Partos online

→ In 2016 rondde Partos een eigen herpositionering af die leidde tot een nieuwe *brand foundation* en nieuwe Partos huisstijl.

→ In 2016 heeft Partos een nieuwe website gelanceerd in combinatie met de nieuwe Partos huisstijl. Partos.nl is nu gebruiksvriendelijker en overzichtelijker maar voldoet ook aan eisen op het gebied van *responsive design*.

→ De online activiteiten van Partos groeien, alsook het aantal followers op onze social media.

In 2015 nam de communicatiemanager van Partos samen met de directeur het initiatief om na te denken over de eigen positionering. De vertaalslag van deze positionering resulteerde in 2016, onder begeleiding van bureau Alledaags in een nieuwe *brand foundation*, een nieuw logo en een bijpassende huisstijl. Deze frisse huisstijl past beter bij de activiteiten die Partos onderneemt en de uitstraling die Partos daarmee genereert. In 2016 werkten we samen met bureau Alledaags hard aan een [nieuwe website](#), die past bij de nieuwe uitstraling van Partos en bovendien een stuk gebruiksvriendelijker is ten opzichte van de oude website. In juli 2016 is de website *live* gegaan. De Partos website, de nieuwsbrief en social media zijn belangrijke instrumenten om nieuws, verslagen en interessante bijeenkomsten van de vereniging te delen met onze leden. In 2015 is het aantal bezoekers van de Partos-website wederom toegenomen. Waren er in 2016 nog 46.600 bezoekers, in 2016 is dit aantal meer dan 65.300. Ook het bereik van de social media van Partos is vergroot, met op 31 december 2973 volgers op [Twitter](#) (2015: 2231), 843 likes op [Facebook](#) (578) en

514 volgers op [LinkedIn](#) (337). Partos besteedde geen gelden aan advertenties op social media, op een aantal Facebook advertenties na voorafgaand aan het festival.

DOEL E.: Kennisontwikkeling van de leden van Partos op het gebied van communicatie en ontmoetingsplekken creëren.

College Tours

→ Partos en Goede Doelen Nederland organiseerden drie College Tours met Paul Stamsnijder, Lars Duursma en Hans Nijenhuis.

Partos en [Goede Doelen Nederland](#) zijn meer gaan samenwerken op het gebied van communicatie en beeldvorming. Beide organisaties delen een flink aantal leden en er spelen vaak dezelfde soort issues op het gebied van communicatie. In 2016 organiseerden Partos en Goede Doelen Nederland drie College Tours voor de communicatieprofessionals onder haar leden, waar telkens een interessante hoofdgast geïnterviewd werd door een moderator en het publiek. In 2016 waren [Paul Stamsnijder](#) (februari), [Lars Duursma](#) (mei) en [Hans Nijenhuis](#) (december) te gast. Er waren telkens zo'n 75 bezoekers. De College Tours gingen over reputatiemanagement, framing en reframing en over de relatie tussen goede doelen en de media. In 2017 plannen Partos en Goede Doelen Nederland twee College Tours, een in het voorjaar en een in het najaar.

DOEL F.: De beeldvorming in Nederland verbeteren ten aanzien van vluchtelingen door een verenigingsbrede gecoördineerde actie.

Stay Human

- De coalitie van Stay Human groeide in 2016 naar ruim vijftig leden.
- Meerdere 'pizzabijeenkomsten' om te informeren en draagvlak te creëren bij de coalitie.
- [Kick-off evenement](#) publiekscampagne in samenwerking met WAWV in Amsterdam-Noord (juni).

Het [Stay Human](#) projectteam dat door de initiatiefnemers Humanitas, Oxfam Novib, Partos, PAX en VluchtelingenWerk Nederland is aangesteld, stortte zich in 2016 op een publiekscampagne. Het uitgangspunt: ondanks vragen en bezorgdheid blijven we vluchtelingen altijd zien als mensen en gaan we respectvol om met mensen met andere standpunten. Op Facebook liketen ruim 2.000 mensen de pagina van Stay Human. [De film](#) haalde, met het bereik van de vijftig partners, meer dan 250.000 views. Het vervolg van de campagne bestond uit een online inburgeringscursus i.s.m. WhoCares. Het Stay Human-geluid werd niet vanzelfsprekend opgepakt door de (landelijke) media. De tweede helft van het jaar stond daarom in het teken van het aanscherpen van de focus om verder te kunnen bouwen op de behaalde resultaten. Stay Human richt zich in 2017 op (maatschappelijke) organisaties die met polarisatie te maken hebben. Stay Human wil verdere polarisatie tegengaan door het ontwikkelen en toepassen van effectieve communicatieboodschappen, trainingen en gespreksformats op lokaal niveau.

EN VERDER:

Platform Ondernemen in Ontwikkelingslanden

→ Platform OiO is in 2016 beëindigd omdat het onvoldoende een brug vormde tussen ontwikkelingsorganisaties en MKB.

Het platform Ondernemen in Ontwikkelingslanden, kortweg OiO, is per 2016 beëindigd. Dit platform werd door een projectmedewerker van Partos beheerd en gefinancierd door leden van het platform (met name maatschappelijke ontwikkelingsorganisaties) en het Ministerie van Buitenlandse Zaken. Het platform voldeed niet aan de verwachtingen, namelijk een brug vormen tussen ontwikkelingsorganisaties en ondernemers, met name MKB. Weliswaar ontving het platform een groeiend aantal bezoekers, maar dit waren voornamelijk micro- en startende bedrijven die op zoek waren naar informatie, niet naar partners. Een externe evaluatie onderbouwde het bestaande beeld en bevestigde tevens dat bedrijven niet bereid waren financieel bij te dragen aan doorontwikkeling van het platform.

INTERVIEW

Babah Tarawally

Schrijver en Lid van The Spindle Inspiratieraad

Babah Tarawally was in 2016 een van de presentatoren van het Partos Innovatiefestival en is door Partos gevraagd om lid te worden van The Spindle Inspiratieraad. Maar Babah is al langer bekend met Partos. Zo leerde hij de vereniging kennen bij de oprichting in 2004, toen hij werkte bij één van de leden van Partos: de Nederlandse organisatie voor persvrijheid Free Voice (tegenwoordig beter bekend als Free Press Unlimited). In die tijd was het voor hem niet meer dan een parapluorganisatie voor ontwikkelingssamenwerking. Nu kent hij Partos ook via zijn betrokkenheid bij The Spindle. “De Inspiratieraad zie ik als een ideeëndraaimolen. Vanwege de diverse vakkundigheid is de Raad een uitdagende manier om na te denken over mondiale thema’s. Bovendien kan ik met mijn bijdrage anderen dwingen om op een verfrissende manier naar hun eigen standpunt te kijken.”

Ontwikkelingsorganisaties moeten in deze tijden voortdurend vernieuwen om in te spelen op veranderende omstandigheden en nieuwe kansen. The Spindle speelt daar op in, waarbij de Inspiratieraad uitkijkt naar trends. Babah: “Het delen van expertise en ervaringen is de rode draad.”

Babah is naast schrijver en journalist ook trainer van jonge migranten. Hij verbindt ze met hun nieuwe omgeving waarin ze moeten wennen aan de Nederlandse cultuur en hun nieuwe thuis. Geen makkelijke taak, maar wel een die moet gebeuren. “Als je die brug vroeg genoeg slaat, gaat het integreren minder moeizaam”, aldus Babah. “Ontwikkelingssamenwerking is iets wat ons allemaal aangaat. Als wij voor rust kunnen zorgen in conflictgebieden, dan blijft het hier ook rustig.”

BEDRIJFSVOERING LEDEN EN SHARED SERVICES

DOEL: Het ondersteunen van de Partos-leden op het gebied van (kosten)efficiëntie, door het realiseren van inkoopvoordelen en andere vormen van ondersteuning op het gebied van bedrijfsvoering.

Shared Services: inkoopvoordelen via Partos in 2016

Het doel in 2016 was de verbreding van het pakket voordelen. Er is gekozen voor het wederzijds openstellen van de inkoopvoordelen van Partos en Goede Doelen Nederland. Het zelfstandig uitbreiden door Partos is niet efficiënt.

- Lexis Nexis media monitoring: 7 deelnemers.
- Partos start Politieke Monitor in eigen beheer in 2016 met aanvankelijk dertien deelnemers. Eind 2016 zijn er vijf nieuwe aanmeldingen bijgekomen.
- VCK Travel: 41 gebruikers. Waardering: 7,9. 2015 was het laatste van vijf contractjaren. In 2016 is middels een Europese aanbesteding en in overleg met enkele leden een nieuwe leverancier gecontracteerd per 2017: Uniglobe Westland.
- CIBT Visa: 45 gebruikers.
- Zakelijke reisverzekering AON: vijf gebruikers.
- Preferred Suppliers Juridische diensten: Met name van de adviseurs op het gebied van arbeidsrecht, contractrecht en fiscaal recht wordt ruim gebruikgemaakt, naar tevredenheid van de circa twintig leden.

Ontwikkelingsorganisaties en btw

- Seminar in december over de actuele praktijkgevallen omtrent omzetbelasting.

Partos organiseerde samen met Goede Doelen Nederland in december een seminar in samenwerking met Van Driel Fruijtier fiscalisten, fiscaal adviseur van beide brancheverenigingen en hun leden. Het seminar ging over actuele praktijkgevallen omtrent omzetbelasting in onze sector. Veel leden hebben naast hun onbelaste activiteiten namelijk ook enkele belaste activiteiten. Daarnaast kunnen sommige vormen van samenwerking belaste onderdelen bevatten. Dit seminar was bedoeld de leden te wijzen op de risico's en hoe hiermee om te gaan. Er waren zo'n 45 personen aanwezig, vanuit beide brancheverenigingen.

Anti-fraude beleid

- 2 seminars in maart over frauderisico's en het hanteren daarvan.

In 2015 is een start gemaakt met het uitwisselen van ervaringen omtrent de handhaving van anti-fraudebeleid onder Partos-leden. In maart 2016 organiseerden we twee goed bezochte identieke seminars. Gastspreker was expert Mark Baynham vanuit Plan International in Londen. De seminars gingen over frauderisico's en het hanteren daarvan. De deelnemers ontvingen na afloop een aantal protocollen waarmee ze fraude kunnen identificeren en aanpakken. In 2017 staat dit onderwerp wederom op de agenda om de *awareness* te behouden en vergroten.

Partos Financial Network

- Meerdere sessies van het Partos Financial Network, o.a. over FX management en de RJ 650. Een netwerk voor Financials en Controllers deed zijn intrede in 2015, met twee bijeenkomsten in 2016. De onderwerpen: FX management (het omgaan met schommelingen van de valutakoers in

projecten) en de nieuwe Richtlijn 650 (per 2017, Richtlijn voor jaarverslagen van fondsenwervende instellingen). Er waren respectievelijk 35 en 45 deelnemers. Het kennisnetwerk organiseert sessies rondom vakspecifieke issues die voortkomen uit het werken met zuidelijke partners en veldkantoren. Partos functioneert hierbij als verbindende kracht. De leden dragen de thema's aan. Het netwerk kent een vaste kern, aangevuld met wisselende bezoekers. Op verzoek van het netwerk is ook de nieuwe RJ 650 vertaald naar het Engels. Partos coördineerde en betaalde de vertaling en verkreeg de autorisaties om dit document in de vereniging te verspreiden (januari 2017). In de loop van 2017 organiseert het netwerk wederom enkele bijeenkomsten.

HRM Seminar freelancers

→ Seminar over de werkgeversverantwoordelijkheid voor (uit te zenden) freelancers.

De juristen van Pels Rijcken hebben op verzoek van Partos-leden een seminar verzorgd over de juridische verantwoordelijkheid en *policy* met betrekking tot personen die met een freelance contract worden uitgezonden. Aandachtspunten hierbij waren de zorgplicht en verzekeringen. Er waren 35 deelnemers.

Modelovereenkomst 'Overeenkomst van opdracht'

→ Groot aantal leden maakt gebruik van nieuwe modelovereenkomst over arbeidsrelaties.

Opdrachtgevers en opdrachtnemers hebben graag zekerheid over de arbeidsrelatie die ze met elkaar aangaan. Tot 1 mei 2016 kon dit met de Verklaring Arbeidsrelatie (VAR), die ook door leden veel werd gebruikt. Sinds 1 mei 2016 is deze vervangen door de wet DBA en modelovereenkomsten. Partos heeft het overleg omtrent de inhoud van het nieuwe model met een vijftal leden gecoördineerd, de eindredactie gevoerd en vervolgens het model ingediend bij de Belastingdienst. Nadat dit model is goedgekeurd door de Belastingdienst (na de nodige pressie vanuit Partos), is het model aan de leden ter gebruik aangeboden. Inmiddels maakt een groot aantal leden hiervan gebruik. Er is tevens een Engelse vertaling gemaakt.

Samenwerking met Goede Doelen Nederland

→ Vanaf 2016 kunnen leden bij de andere branchevereniging het servicelidmaatschap aangaan en zo gebruikmaken van meer inkoopvoordelen.

Uit het oogpunt van krachtenbundeling, efficiency en om mogelijke overlappingsen te voorkomen, is de [samenwerking met Goede Doelen Nederland geïntensiveerd](#). De mogelijkheid tot het aangaan van een servicelidmaatschap werd in het najaar aangeboden, waarmee de inkoopvoordelen opengesteld worden voor elkaars leden. Leden die momenteel van de ene brancheorganisatie lid zijn, kunnen dus servicelid worden van de andere. Van deze, vanaf september beschikbare optie, is in 2016 nog door geen enkele organisatie gebruikgemaakt. De samenwerking betreft tevens het toegankelijk maken van kennisbijeenkomsten en seminars voor beider leden, hiervoor is het servicelidmaatschap niet vereist. Rondom het RTL-verzoek tot openbaarmaking van onkostenvergoedingen aan directies (waarover RTL tot op heden niet heeft gepubliceerd) hebben Partos en Goede Doelen Nederland samengewerkt, alsook op het gebied van communicatie, de benchmarking over beloning van personeel en de nieuwe Erkenningregeling.

DE VERENIGING PARTOS

Contactgegevens:

Naam	Vereniging Partos
Adres	Ellermanstraat 18b, 1114 AK, Amsterdam/Duivendrecht
Telefoon	+31(0)20 3209901
Kamer van Koophandel	34214586
Website	www.partos.nl
Email	info@partos.nl

Verenigingsbestuur in 2016

Naam	Functie	Lid sinds	Lidorganisatie	Nevenfuncties
Jan Willem Nieuwenhuys	Voorzitter	13-11-2015 (eerste termijn)	Onafhankelijk	→ Directeur Vermogensbeheer bij ASN Bank → bestuurslid bij Heidemaatschappij, Human Rights Watch, VBDO en Haëlla
Fatumo Farah	Penningmeester & lid auditcommissie	13-11-2015 (eerste termijn)	Hirda	→ Training en consultancy t.b.v. NGOs en migranten-organisaties → bestuurslid GFMD-GSD en DFD
Tom van der Lee	Vicevoorzitter	01-12-10 (tweede termijn) Beëindigd per 17-12-2016	Oxfam Novib	→ Vz. drie internationale Oxfam besturen
Evelijne Bruning	Lid	17-11-2016 (eerste termijn)	The Hunger Project	→ Bestuurslid Both Ends en AgriProFocus
Kees van den Broek	Lid	13-11-2015 (eerste termijn)	Liliane Fonds	→ Vz. bestuur ADID → Lid bestuur DCDD en Vhufuli Art
Jeroen van der Sommen	Lid	13-11-2015 (eerste termijn)	Akvo	Geen
Allert van den Ham	Lid & auditcommissie	06-11-12 (tweede termijn)	SNV	→ Vz. RvT SNV USA
Marie José Alting von Geusau	Lid & Secretaris sinds 13-11-2015	11-11-14 (eerste termijn)	CNV Internationaal	→ lid programmaraad MVO Nederland

GOVERNANCE

De aansturing van Partos als vereniging heeft formele en informele componenten. De voornaamste formele aansturende organen zijn de Algemene Ledenvergadering (ALV), het bestuur en de directie. Daarnaast geven veelvuldige contacten met leden en Nederlandse en internationale samenwerkingspartners ook voeding aan de (richting van de) vereniging.

Doelstelling Partos

Effectieve ontwikkelingsorganisaties en effectieve ontwikkelingssamenwerking vormen samen de overkoepelende doelstelling van Partos. In de loop van 2017 is deze doelstelling geactualiseerd tot: 'Krachtige ontwikkelingssamenwerking voor een inclusieve, rechtvaardige en duurzame samenleving, met als strategische doelen:

- 1) veerkrachtige ontwikkelingsorganisaties
- 2) robuust ontwikkelingsbeleid
- 3) coherente en actieve inzet van alle relevante partijen voor ontwikkelingssamenwerking.'

De rollen van Partos laten zich onder de vijf V's samenvatten: Verbinden, Vernieuwen, Versterken, Vertegenwoordigen en Vertrouwen.

Verenigingsbestuur

Het bestuur van Partos bestaat uit maximaal zeven leden inclusief de voorzitter. De voorzitter is onafhankelijk en de bestuursleden zijn statutair directeur bij een lidorganisatie. De voorzitter wordt gekozen door het bestuur en zijn/haar benoeming wordt door de Algemene Ledenvergadering bevestigd. Bestuursleden worden door de statutaire directeurs bij de lidorganisaties gekozen. Dit gebeurt online. De benoeming van de gekozen bestuursleden wordt door de Algemene Ledenvergadering bevestigd. Zowel de voorzitter als de bestuursleden worden voor een periode van drie jaar gekozen. Zij kunnen zich éénmaal herkiesbaar stellen en dus maximaal zes jaar zitting hebben in het bestuur. Het bestuur ziet primair toe op de strategie en het jaarplan van Partos, alsook op het functioneren van de directeur van het Partos-bureau. Jaarlijks vindt er vanuit het bestuur een functioneringsgesprek met de directeur plaats.

Partos nam in 2016 afscheid van één bestuurslid, maar mocht ook weer een nieuw lid welkom heten. Tom van der Lee (Oxfam Novib) nam afscheid van het bestuur, omdat hij er twee volledige termijnen op had zitten. Reglementair betekent dit een einde van deelname aan het bestuur. Hij is opgevolgd door Evelijne Bruning (The Hunger Project).

Het bestuur vergaderde in 2016 zes keer. Vier reguliere vergaderingen, één vergadering per e-mail en één heisessie. Het bestuur besprak onder meer de volgende zaken:

- Het aanstellen van een vertrouwenspersoon binnen het bestuur en binnen het verenigingskantoor. Vanuit het bestuur is Marie José Alting von Geusau benoemd en vanuit de medewerkers is Anne-Marie Heemskerk gekozen.
- Het Partos Innovatieprogramma: The Spindle.
- De financiering en lancering van gezamenlijke campagnes zoals World's Best News en Stay Human.
- Het ontwikkelen van een gezamenlijke strategie richting de Tweede Kamerverkiezingen in 2017.

- De beëindiging per december 2016 van het project Ondernemen in Ontwikkelingslanden.
- De toekomstige financiering van leden en van Partos en de huidige en toekomstige meerwaarde van Partos voor haar leden.
- Een verkenning van de mogelijkheden om de vereniging te verbreden door aanpassing van de lidmaatschapscriteria.
- Een eerste verkenning naar de mogelijke rol van Partos als makelaar tussen haar leden en financiële fondsen.
- Risicomanagement van het Partos-bureau.
- Zelfevaluatie van het bestuur.
- De toetreding van Partos (Bart Romijn) als voorzitter van de internationale adviesraad van Voice.

Het bestuur heeft één subcommissie: de auditcommissie. Deze komt tweemaal per jaar bijeen en bespreekt de begroting en de jaarrekening, het *treasury*-beleid en de hoogte van de reserveringen. Ook in 2016 evalueerde het bestuur haar eigen functioneren. Hierbij kwamen zaken aan bod als strategisch handelen en toezicht, de relatie met en de terugkoppeling aan de leden en de risicobeheersing en afbakening van verantwoordelijkheden tussen directie en bestuur. Bestuursvergaderingen worden door de medewerkers van Partos - onder coördinatie van de directeur - voorbereid en van documentatie voorzien. De directeur en directieassistente wonen alle bestuursvergaderingen bij. Afhankelijk van het onderwerp nemen regelmatig ook andere werknemers deel aan de vergadering.

Algemene Ledenvergadering

Het hoogste orgaan binnen de vereniging is de Algemene Ledenvergadering, die een belangrijke rol speelt in de formele besluitvorming. Deze vergadering vindt tweemaal per jaar plaats. Iedere lidorganisatie heeft hier stemrecht en kan zodoende meebepalen over de koers van de vereniging. In principe wordt de ALV bijgewoond door de directeurs van de lidorganisaties. In de praktijk komt het incidenteel voor dat de directeur een afgevaardigde stuurt. Die heeft dan de volmacht om mee te beslissen.

De Algemene Ledenvergadering (ALV) kwam in 2016 in april en november bijeen. In april waren 44 organisaties vertegenwoordigd en in november 48 organisaties. Tijdens de vergadering van 12 april 2016 werd verantwoording afgelegd over het voorgaande jaar. De leden hebben zowel de jaarrekening als het jaarverslag van 2015 vastgesteld en goedgekeurd. In de vergadering van 17 november 2016 zijn het jaarplan voor 2017 en de bijbehorende begroting voor 2017 door de leden vastgesteld en goedgekeurd. De leden hebben ook de benoeming van het nieuwe bestuurslid Evelijne Bruning tijdens de vergadering bevestigd. In beide vergaderingen is ruime aandacht besteed aan een gezamenlijke strategie richting politieke partijen in aanloop naar de verkiezingen van de Tweede Kamer in het voorjaar van 2017.

Contact met leden

Het kernteam en de bestuursleden hebben frequent contact met de leden van Partos via werkbezoeken, bijeenkomsten van werkgroepen, conferenties en via allerhande samenwerkingsactiviteiten. Dit geeft het kernteam en het bestuur belangrijke voeding en voeling. Ook het sinds

2014 ingezette jaarlijkse ledenwaarderingsonderzoek draagt hier aan bij. De ‘waardestrategie Kwaliteit’ (zie Doelstellingen & Strategie) houdt hiermee verband: luisteren naar en al dan niet proactief reageren op wat leden nodig hebben en vragen en betrokkenheid genereren. Het gaat hierbij overigens niet alleen om ogen en oren binnen de vereniging, maar ook om voor de leden relevante externe ontwikkelingen te signaleren en te duiden.

Directie Partos

Op 1 februari 2014 is de heer Bart Romijn in dienst getreden als directeur van de Vereniging Partos. De directeur was vanuit zijn functie ook voorzitter van de Stichting Gezamenlijke Evaluaties, die opgeheven is per 8 december 2016. Tevens was de Partos-directeur voorzitter van de stuurgroep van het Platform Ondernemen in Ontwikkelingslanden, dat opgeheven is in december 2016. Sinds 2015 is Romijn bestuurslid van de Worldconnectors. In 2016 zit Bart Romijn ook in de Stuurgroep van de Nederlandse SDG Charter en is hij voorzitter van de internationale adviesraad van Voice.

Partos kernteam

Het kernteam van Partos is belast met het voorbereiden en, na goedkeuring door de Algemene Ledenvergadering, het uitvoeren van het jaarlijkse werkplan. De sfeer is open en inclusief. Lijnen zijn kort en de medewerkers en teams werken kerntaak- en projectgericht. Wekelijks houdt het team overleg om de activiteiten op elkaar af te stemmen en samenwerking te optimaliseren. De directeur en de hoofden van de drie kerntaken (Kennis en Effectiviteit, Belangenbehartiging en Beleidsbeïnvloeding en Beeldvorming en Communicatie) stemmen wekelijks op hoofdlijnen ieders activiteiten af. Één- tot tweewekelijks vinden bilaterale gesprekken plaats tussen leidinggevenden, projectleiders en hun medewerkers.

Het aantal bureaumedewerkers was op 31 december 2016 negen fte. Er zijn acht vaste contracten en vier tijdelijke contracten. Er werken vijf mannen en zeven vrouwen. Dit is vergelijkbaar met het sectorgemiddelde: 33% man tegenover 67% vrouw. Bij aanstellingen wordt gekeken naar de meest geschikte kandidaat; er wordt geen voorkeursbeleid gevoerd. De gemiddelde leeftijd is 44,4 jaar. Het ziekteverzuimpercentage is 1,58 procent. Qua rechtspositieregeling gaat Partos uit van het rechtspositiereglement van Cordaid, dat gebaseerd is op de cao Welzijn. Cao-indexeringen worden grotendeels gevolgd in overleg met het personeel. Er is op 1 oktober 2016 een salarisindexering van 1 procent doorgevoerd. Partos kent een 36-urige werkweek. Er worden regelmatig functioneringsgesprekken gehouden.

Klachtencommissie

Klachten over lidorganisaties die de Gedragscode van Partos zouden schenden moeten primair worden opgelost in contact met de betrokken organisatie. Er zijn verschillende andere manieren om problemen of misstanden in de sector te bespreken of aan de kaak te stellen. Een beroep op de nalevingsprocedure van Partos is een allerlaatste stap. De Gedragscode voorziet in een formele klachtenprocedure waarvan in 2016 geen gebruik is gemaakt.

Duurzaamheid Partos-bureau

Partos streeft ernaar waar mogelijk bij te dragen aan een duurzame bedrijfsvoering. Zo wordt altijd gekozen voor de groene variant van kantoorartikelen, is het papier recyclebaar, worden plastic afval en papier apart ingezameld en kantoormaterialen afgevoerd naar een recyclestation.

Het gebruik van openbaar vervoer wordt gestimuleerd, evenals het plannen van online of telefonische werkbijeenkomsten in plaats van fysieke bijeenkomsten. Ook bestaat de lunch uit grotendeels biologische producten.

Partos-leden

In 2015 waren er 114 leden. Met ingang van 2016 zegden veertien leden op, dus startte Partos het jaar 2016 met honderd leden. In januari meldden zich vijf nieuwe leden aan: PSI Europe, Radio La Benevolencia, The Hunger Project, Tropenbos en Stichting BVA. In 2016 vormden 105 leden de Vereniging Partos. Eind 2016 meldden zich zes leden af per 1 januari 2017. Dit jaar is Partos met 99 leden begonnen. Op grond van de loonsom worden leden in vier schijven verdeeld, de kleinere in schijf 1 en de grotere in schijf 4. In 2016 was de verdeling als volgt:

- Schijf 1: 44
- Schijf 2: 11
- Schijf 3: 38
- Schijf 4: 12
- Aspirant-leden: 0

Zie de ledenlijst 2016 op de volgende pagina.

Toelichting op de reserves en fondsen van Partos (zie voor de bedragen de jaarrekening)

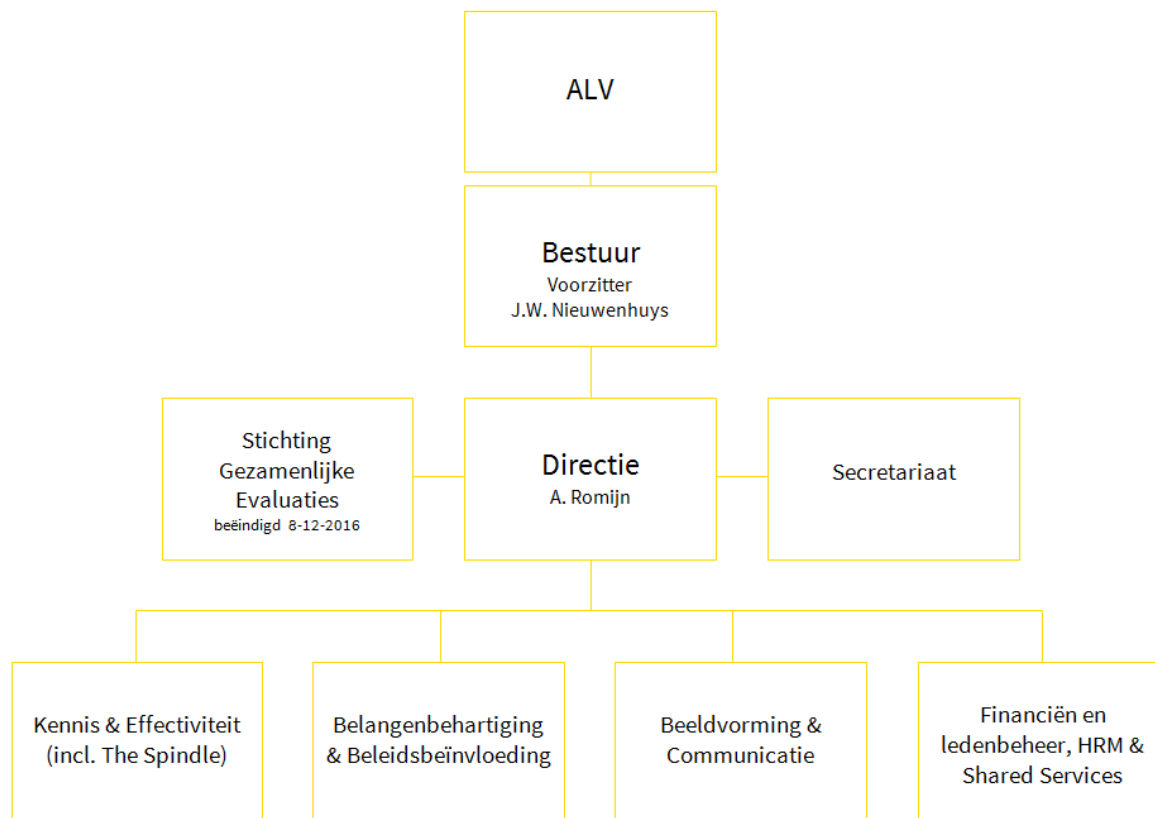
Sommige projecten of zaken worden niet vanuit de lopende winst- of verliesrekening gefinancierd, maar uit de reserves en fondsen van Partos. Dit zijn de uitgangspunten bij de verdeling van deze gelden:

- Het Effectiviteitsfonds: De onttrekking is besteed aan de coördinatie van de activiteiten van de Stichting Gezamenlijke Evaluaties (SGE). Hierna resteerde een bedrag van €2.500. Het restant is overgeboekt op het fonds Leren & Innoveren en het Effectiviteitsfonds is opgeheven.
- Het fonds Leren & Innoveren is gevormd vanuit het Eigen Vermogen van de per 1-1-2013 geliquideerde Vereniging PSO, de in 2016 toegevoegde restanten van de gelden van de SGE (€37.150) en het Effectiviteitsfonds.
- Het platform Linkis is beëindigd per 31 december 2011. Het saldo is bestemd voor activiteiten en initiatieven op het terrein van Particulier Initiatief. De bijdrage van Partos aan de Stay Human campagne is hieruit gefinancierd.
- Het overblijvende resultaat van 2016 (€53.891) wordt toegevoegd aan de continuïteitsreserve. De auditcommissie van het Partos bestuur heeft 28 februari 2013 het richtbedrag voor de continuïteitsreserve vanaf 31 december 2012 vastgesteld op anderhalf maal de jaarhuur van de huisvesting en vijf maanden salaris van het vaste personeel. Dat totaal is per 1-1-2017 €268.000. Met het huidige saldo wordt het richtbedrag als bereikt beschouwd.

Ledenlijst 2016

- 1% Club
- Action Aid
- Aflatoun (St. Child Savings International)
- AgriProFocus
- Aidsfonds
- Akvo
- AMREF Flying Doctors
- Aqua for All
- AWEPA
- BoP Innovation Center
- Both ENDS
- Butterfly Works
- CARE Nederland
- Centre for Safety and Development
- CHOICE
- CNV International
- Cordaid
- dance4life
- DCDD
- Defence for Children
- DOEN, Stichting
- Dokters van de Wereld
- Dorcas
- Edukans
- European Journalism Centre
- Fairfood
- FOEI
- Free a Girl
- Free Press Unlimited
- Fres
- Gender and Water Alliance
- GPPAC Foundation
- Habitat for Humanity
- HealthNet TPO
- Heifer Nederland, Stichting
- HIRDA
- Hivos
- I Plus Solutions
- IAHV
- ICCO
- ICDI
- ICS
- International Justice Mission
- Nederland
- ILEIA
- IRC
- International Sports Alliance
- IUCN Nederlands Comité
- Karuna Foundation
- Kinderpostzegels Nederland
- KIT
- Leger des Heils
- Leprastichting
- Light for the World
- Liliane Fonds
- Mama Cash
- Max foundation
- Max van der Stoep Foundation
- Medisch Comité Nederland-Vietnam
- Mensen met een Missie
- Milieudefensie
- MIVA/OneMen
- Nederlands Helsinki Comité
- NEDWORC
- NIMD
- North Star Alliance
- Oikos
- Oxfam Novib
- PAX
- PharmAccess
- Plan Nederland
- Prisma
- PSI Europe
- Radio La Benevolencija
- Red een Kind
- RNW Media
- Rode Kruis, Het Nederlandse
- Rutgers
- Save the Children Nederland
- Schone Kleren Campagne
- Seva Network Foundation
- Simavi
- SNV
- Solidaridad
- SOMO
- SOS Kinderdorpen
- SPARK
- Stichting BVA
- Sympany
- Terre des Hommes
- The Hunger Project
- Transnational Institute
- Tropenbos
- UNICEF
- UTZ
- VSO Nederland
- War Child
- Wemos
- Wereldkinderen
- Wereldwinkels, Landelijke vereniging
- Wetlands International
- Wilde Ganzen, stichting
- WO=MEN
- Women Win
- Woord en Daad
- ZOA Vluchtelingen zorg

Organogram Partos

Kerntaken en financiering

De kerntaken Belangenbehartiging en Beleidsbeïnvloeding, Beeldvorming en Communicatie en Financiën worden volledig uit de contributies betaald. Het innovatieprogramma 'The Spindle' wordt grotendeels gefinancierd door het Ministerie van Buitenlandse Zaken en de Vereniging draagt 14,5 procent bij. Projecten en programma's zoals het platform Ondernemen in Ontwikkelingslanden en World's Best News worden geheel extern gefinancierd. Het Ready for Change programma krijgt EU financiering en is in consortium met Woord en Daad en Foundation Max van der Stoel met 25 procent eigen bijdrage uitgevoerd.

Risicobeheer

De ingrijpende transitie die ontwikkelingssamenwerking doormaakt, heeft op allerlei niveaus effect op onze lidorganisaties. Veel organisaties herzien hun rollen, producten en diensten, en hun organisatie- en verdienmodel. De bezuinigingen eisten ook in 2016 hun tol. Bij de vaststelling van de meerjarenbegroting 2016-2020 was bijgevolg rekening gehouden met opzegging van lidmaatschap en teruglopende verenigingsinkomsten.

In 2016 heeft de vereniging een expliciet en systematisch risicomanagementbeleid opgezet. Daarin focust Partos op zeven prioritaire risico's. De acties worden in het jaarplan voor 2017 en verder opgenomen en jaarlijks stap voor stap verfijnd. Het gaat om risico's van:

→ strategische, organisatorische en operationele aard;

- externe en interne origine (bijvoorbeeld macro-economische omstandigheden, resp. werkomstandigheden);
- thematische aard: economisch, politiek, financieel, juridisch, technisch, operationeel, imago, sociaal, milieu.

Samenwerkingsverbanden

- Partos is actief lid van [CONCORD](#), de Europese koepel voor ontwikkelingssamenwerking.
- Partos is lid van [CIVICUS](#), the World Alliance for Citizen Participation. Partos is tevens lid van hun AGNA-netwerk, een netwerk gericht op kwaliteit en kennisdeling voor en door nationale platformorganisaties.
- In 2014 heeft Partos twee kandidaten geleverd voor de Europese vertegenwoordiging in het CPDE ([CSO Partnership for Development Effectiveness](#)). CPDE vertegenwoordigt de mondiale CSO-gemeenschap in het Global Platform for Effective Development Cooperation. Dit mandaat liep in 2016 af.
- Partos en leden van Partos zijn actief in verschillende werkgroepen. In 2016 waren de volgende werkgroepen actief:
 - Partos Civic Space Platform, een platform van CSOs (leden en niet-leden) die zich inzetten voor de ruimte voor maatschappelijke organisaties.
 - Partos Platform Leave No One Behind, een platform van CSOs (leden en niet-leden) die zich inzetten voor de inclusie van gemarginaliseerden.
 - Partos Werkgroep over internationaal genetwerkte organisaties.
 - Partos Data Werkgroep, een werkgroep van data-medewerkers bij organisaties die gezamenlijk willen werken aan data-gedreven besluitvorming.
- Partos was via haar directeur voorzitter van de Stichting Gezamenlijke Evaluaties, waarin negentien allianties met MFS II-subsidie gezamenlijk uitvoering geven aan de evaluatieverplichtingen van MFS II. In het kader van de Stichting Gezamenlijke Evaluaties werkte Partos samen met NWO Wotro, die belast was met de uitvoering en kwaliteitsbewaking van de MFS II-evaluaties. De Stichting is per 8 december 2016 beëindigd.
- Via het Consortium van het platform Ondernemen in Ontwikkelingslanden (OiO) werkte Partos samen met het Ministerie van Buitenlandse Zaken, de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO), VNO-NCW/MKB Nederland en CrossWise Works. Partos was beheerder van het Consortium en leverde de projectmanager. Dit project is beëindigd per december 2016.
- Partos vormde tot halverwege 2016 samen met Oxfam Novib, NCDO, Wilde Ganzen, The Hunger Project en Stichting Kinderpostzegels de voorlopige stuurgroep van de [World's Best News Campaigne in Nederland](#). Partos is op dit moment contractpartij met financiers van de campagne. De campagne als zodanig positioneert zich als breder samenwerkingsverband tussen NGOs, bedrijven, media en andere instellingen.
- Partos werkt steeds meer samen met Goede Doelen Nederland, zowel op het gebied van shared services als communicatie, kennisdeling en toezicht. Bij de samenwerking op toezicht is ook CBF betrokken.
- Partos werkt nauw samen met het Ministerie van Buitenlandse Zaken. Er vindt regulier overleg plaats tussen Partos en de Directie Sociale Ontwikkeling (DSO), alsook regelmatig met andere directies, de DG's en de Inspectie Ontwikkelingssamenwerking en Beleidsevaluatie (IOB).

-
- Partos heeft zitting in de IATI CSO working group, een werkgroep met een adviserende functie naar de IATI steering group namens CSO netwerken.
 - Partos heeft een samenwerkingsverband met het Institute for Social Studies in Den Haag, op basis waarvan jaarlijks een kennisbijeenkomst wordt georganiseerd als onderdeel van de Prins Claus Leerstoel van het ISS. Afgelopen jaar is ook samen met het ISS een bijeenkomst georganiseerd waarin kennisinstututen en NGOs een gezamenlijke positie bepaalden voor de komende Tweede Kamerverkiezingen.
 - Partos ondertekende samen met meer dan zestig Nederlandse bedrijven en maatschappelijke organisaties én met minister Ploumen voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelings-samenwerking een Charter voor de Sustainable Development Goals, waarmee ze zich committeren aan meer afstemming op en samenwerking voor het behalen van de nieuwe duurzame ontwikkelingsdoelen. Inmiddels is ter ondersteuning van de Charter een door het Ministerie van Buitenlandse Zaken gefinancierd Secretariaat ingesteld. Partos is via de directeur vertegenwoordigd in de Stuurgroep.
 - Partos werkt samen met de Worldconnectors, waarvan directeur Bart Romijn bestuurslid is.
 - De directeur van Partos is voorzitter van de internationale adviesraad van het door Oxfam Novib en Hivos beheerde programma Voice.
 - De directeur van Partos zit in de referentiegroep voor de ‘doorlichting maatschappelijk middenveld’ die het IOB momenteel uitvoert. Dit is een evaluatie van het door het ministerie meegefinancierde vakbondsprogramma, het MFS II-programma en SNV.
 - Partos is via de directeur en een communicatiemedewerker vertegenwoordigd in de stuurgroep, respectievelijk de adviesgroep van de in 2016 opgezette campagne Stay Human. Stichting VluchtelingenWerk is penvoerder van deze campagne.
 - EU Project Ready for Change: het door de EU gefinancierde en in samenwerking met de Foundation Max van der Stoel en Woord en Daad uitgevoerde project is per 30 november 2016 afgelopen. Partos trad twaalf maanden als penvoerder op en verantwoordde zowel de subsidie als de eigen bijdragen van de partners als inkomsten. Partos, Woord en Daad en FMS werken aan een *follow up*.

BEGROTING

De begroting van 2017 staat in onderstaande meerjarenbegroting.

Meerjarenbegroting 2016-2020

	2016	2017	2018	2019	2020
<i>met Innovatiesubsidie BuZa</i>	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
BATEN					
Contributies leden	515.000	572.500	500.000	505.000	520.000
Overige baten					
Bijdragen trainingen & bijeenkomsten	12.000	25.000	25.000	25.000	25.000
Shared Services	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000
Extern Project 1 OiO	50.000	-	-	-	-
Extern Project 2 WBN	90.000	120.000	62.000	-	-
Vergoeding ext. projectkosten (1+2)	34.000	-	19.500	-	-
Subsidie The Spindle	500.000	500.000	500.000	500.000	500.000
Financiële baten	7.500	5.000	5.000	5.000	5.000
	698.500	655.000	616.500	535.000	535.000
TOTALE BATEN €	1.213.500	1.227.500	1.116.500	1.040.000	1.055.000
LASTEN					
Kosten van Activiteiten					
Lobby & Advocacy	10.000	20.000	10.000	10.000	10.000
Trainingen en bijeenkomsten	80.000	25.000	80.000	80.000	80.000
Communicatie	25.000	22.500	15.000	15.000	15.000
Kennis & Effectiviteit	10.000	5.000	10.000	10.000	10.000
Ondersteunend onderzoek	15.000	10.000	10.000	10.000	10.000
Lidmaatschap CONCORD	16.000	16.000	16.000	16.000	16.000
Externe projectkosten (1+2)	34.000	120.000	19.500	-	-
The Spindle	192.500	227.500	227.500	227.500	227.500
	382.500	446.000	353.000	333.500	333.500
Overige Kosten					
Personeelskosten	741.500	660.000	640.500	615.500	622.727
Huisvesting	55.500	59.000	58.000	59.500	60.000
Beheerskosten	64.000	65.000	66.000	67.000	68.000
	861.000	784.000	764.500	742.000	750.727
TOTALE LASTEN €	1.243.500	1.230.000	1.117.500	1.075.500	1.084.227

Meerjarenbegroting 2016-2020 (vervolg)

	2016	2017	2018	2019	2020
Resultaat	-30.000	-2.500	-20.500	-35.500	-29.227
Toevoeging/onttrekking resultaat	30.000	-29.482	-4.500	-	-
vrijval bestemmingsfondsen en reserves	-	31.982	25.000	35.500	29.227
RESULTAAT €	-	-	-	-	-
na vrijval fondsen & reserves					
Saldo Continuïteitsreserve 1-1-2017		230.377	259.859	264.359	264.359
toevoeging		29.482	4.500	-	-
Saldo Continuïteitsreserve 31-12-2017		259.859	264.359	264.359	264.359
Bestemmingsfonds Leren & Innoveren 1-1-2017		94.727	69.727	44.727	19.227
onttrekking		25.000	25.000	25.500	19.227
Bestemmingsfonds Leren & Innoveren 31-12-2017		69.727	44.727	19.227	-
Bestemmingsreserve Onderzoek 1-1-2017		25.000	25.000	25.000	15.000
onttrekking		-	-	10.000	10.000
Bestemmingsreserve Onderzoek 31-12-2017		25.000	25.000	15.000	5.000
Bestemmingsfonds Linkis 1-1-2017		6.982			
onttrekking		6.982			
Bestemmingsfonds Linkis 31-12-2017		-			

Financieel Jaarverslag

Jaarrekening	37
→ Balans per 31 december 2016	37
→ Staat van baten en lasten 2016	38
Toelichting op de balans en staat van baten en lasten	39
Overige gegevens	40
→ Statutaire regeling bestemming overschot/tekort	48
→ Voorstel bestemming overschot / tekort 2016	48
Controleverklaring	50

JAARREKENING

Balans per 31 december 2016 (na voorgestelde bestemming van het resultaat).

Activa	ref.	31-12-2016	31-12-2015
Vaste Activa			
<i>Materiële vaste activa</i>			
→ Verbouwing 2015		24.036	31.431
→ Inventaris en inrichting	5	2.464	3.997
		26.500	35.428
Vlottende Activa			
<i>Vorderingen</i>			
→ Debiteuren	6	10.863	7.614
→ Pensioenfonds		179	106
→ Omzetbelasting		7.016	8.098
→ Te ontvangen Ready for Change		66.356	-
→ Overige vorderingen en overlopende activa		9.553	29.985
		93.967	45.803
Liquide middelen	7	1.131.427	807.943
Totaal activa €		1.251.894	889.174

Passiva	ref.	31-12-2016	31-12-2015
Fondsen en Reserves			
8			
Continuïteitsreserve Partos Algemeen		284.268	230.377
Bestemmingsreserve Onderzoek		25.000	25.000
Bestemmingsfonds Leren & Innoveren		134.333	94.727
Bestemmingsfonds Linkis		6.982	16.982
Bestemmingsfonds Effectiviteitsprogramma		-	21.753
		450.583	388.839
Schulden			
<i>Kortlopende schulden</i>			
9			
→ Crediteuren		42.045	33.184
→ Loonheffing		33.879	35.172
→ Gereserveerd vakantiedagen		6.549	24.280
→ Nog te besteden Platform OiO		6.464	4.612
→ Nog te besteden World's Best News		228.822	343.734
→ Nog te besteden WBN derden		18.000	-
→ Nog te betalen aan EU partners		39.309	9.525
→ Nog te besteden IATI		-	37.602
→ Nog te besteden innovatieprogramma The Spindle		410.676	-
→ Overige schulden en overlopende passiva		9.475	9.250
→ Nettoloon		-	549
→ Loopbaanbudget Reserve		6.092	2.427
		801.311	500.335
Totaal passiva €		1.251.894	889.174

STAAT VAN BATEN EN LASTEN

Baten	ref.	werkelijk 2016	begroot 2016	werkelijk 2015
	10			
Contributies lidorganisaties		515.160	515.000	583.634
Trainingen en bijeenkomsten		40.082	12.000	58.365
OiO, WBN en IATI externe kosten		131.218	34.000	55.395
Personeelsinzet voor derden		43.596	140.000	91.535
EU project Ready for Change		280.535	-	16.950
Dienstverlening		24.825	-	47.878
Shared Services		54.516	5.000	3.626
Innovatieprogramma 'The Spindle'		390.214	500.000	-
Ontvangen ex-PSO		-	-	64.600
Te ontvangen indirecte BTW		-	-	795
Restant Stichting Gezamenlijke Evaluaties		37.150	-	-
Financiële baten	15	1.781	7.500	5.286
Totale baten €		1.519.077	1.213.500	928.064
Lasten	ref.	werkelijk2016	begroot2016	werkelijk2015
	14			
Kosten van Activiteiten				
Lobby & Advocacy		12.825	10.000	11.788
Trainingen en bijeenkomsten		28.394	80.000	68.362
Communicatie		38.681	25.000	11.162
Onderzoek		-	15.000	10.612
Deelname CONCORD		16.000	16.000	16.000
Kennis & Effectiviteit		3.990	10.000	2.687
Externe Projectkosten		131.218	34.000	54.072
Innovatieprogramma 'The Spindle'		147.474	192.500	-
EU Project Ready for Change		275.046	-	16.950
		653.628	382.500	191.633
Overige Kosten				
Personeelskosten	11	676.061	653.500	715.770
Personeelskosten World's Best News		-	88.000	-
Huisvestingskosten	12	58.509	55.500	56.002
Beheerkosten	13	69.135	64.000	65.575
Leerplatform		-	-	24.785
		803.705	861.000	862.132
Totale lasten €		1.457.333	1.243.500	1.053.765
Resultaat €		61.744	30.000-	125.701-
Toevoeging Continuïteitsreserve		53.891	-	16.957-
Onttrekking Bestemmingsreserve Onderzoek		-	-	-
Toevoeging Lereren & Innoveren		39.606	20.000	45.477
Onttrekking Bestemmingsfonds Linkis		10.000-	-	11.940
Onttrekking fonds Effectiviteitsprogramma		21.753-	-	46.183
Onttrekking Bestemmingsreserve Communicatie		-	10.000	39.058
Resultaat na mutaties fondsen en reserves €		-	-	-

TOELICHTING OP DE BALANS EN STAAT VAN BATEN EN LASTEN

1. Algemeen

Deze jaarrekening laat de balans en resultaten zien van de Vereniging Partos.

Doelstelling

De Vereniging Partos heeft ten doel (Statuten, artikel 2):

- a) de vertegenwoordiging en behartiging van de gemeenschappelijke belangen van haar leden en de branche Particuliere Organisaties voor Internationale Samenwerking;
- b) het stimuleren van de kwaliteitsversterking, waaronder professionalisering, van de branche;
- c) het ondersteunen van de leden en derden in hun bedrijfsvoering, waaronder het aangaan van collectieve arbeidsvoorwaarden en het aanbieden van diensten tegen vergoeding, een en ander in de ruimste zin van het woord;
- d) het onderhouden van goede betrekkingen namens de leden met belanghebbende partijen in de omgeving van de branche van Nederlandse particuliere organisaties werkzaam op het gebied van internationale samenwerking;
- e) het bevorderen van een positieve beeldvorming over de branche;
- f) de vergroting van de maatschappelijke erkenning van en waardering voor de branche.

2. Grondslagen voor waardering van activa en passiva

Algemeen

Deze jaarrekening is opgesteld volgens de richtlijnen voor de jaarverslaggeving voor micro- en kleine rechtspersonen (RJK) Richtlijn C-1: kleine Organisatie – zonder - winststreven. De waarderingsgrondslagen zijn gebaseerd op de historische kosten en kostprijzen. Activa en passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde. In de balans en staat van baten en lasten zijn referenties opgenomen. Met deze referenties wordt verwezen naar de toelichting.

Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd gebleven ten opzichte van het voorgaande jaar.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgingprijs onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de geschatte economische levensduur, of lagere bedrijfswaarde.

Vorderingen

Vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de nominale waarde van de vordering.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit de kas en direct opeisbare banktegoeden.

3. Grondslagen voor bepaling van het resultaat

Algemeen

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de baten en de lasten over het jaar. Baten en lasten worden verantwoord in het jaar waarin zij zijn gerealiseerd.

Batenverantwoording

Baten uit contributies, drempelbedragen en entreegelden worden geheel toegerekend aan het jaar waarop deze betrekking hebben. Overige baten worden verantwoord voor zover deze in het boekjaar gerealiseerd zijn.

Lasten

De lasten worden bepaald op historische basis en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben. De afschrijvingen op materiële vaste activa worden gebaseerd op de verkrijgingprijs. Afschrijvingen vinden plaats volgens de lineaire methode op basis van de geschatte economische levensduur.

Personeelsbeloningen

Periodiek betaalbare beloningen. Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de staat van baten en lasten voor zover ze verschuldigd zijn aan werknemers.

Afschrijvingen

Materiële vaste activa worden vanaf het moment van ingebruikneming afgeschreven over de verwachte economische levensduur van de aanschaf. De volgende afschrijvingspercentages zijn gehanteerd:

- Verbouwingen 20 procent per jaar;
- Inventaris 33 procent per jaar. De geschatte economische levensduur voor inventaris is drie jaar. De aanschaf van inventaris tot €1.000 per stuk wordt volledig als kosten geboekt in het jaar van aanschaf.

Financiële baten en lasten

Rentebaten en rentelasten zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

4. Begroting

De begroting 2016 is vastgesteld op de Algemene Ledenvergadering van 13 november 2015.

5. Materiële vaste activa

Het verloop van de materiële vaste activa gedurende het boekjaar was als volgt:

	Inventaris
Boekwaarde per 31.12.2015	3.997
Investeringen boekjaar	-
Aanschafwaarde per 31.12.2016	5.724
Eerdere afschrijvingen	1.727
Afschrijving boekjaar	1.533
Boekwaarde per 31.12.2016 €	2.464

	Verbouwing 2015
Boekwaarde per 31.12.2015	31.431
Investeringen boekjaar	-
Aanschafwaarde per 31.12.2016	36.978
Eerdere afschrijvingen	5.547
Afschrijving boekjaar	7.396
Boekwaarde per 31.12.2016 €	24.035

6. Vorderingen

	31-12-2016	31-12-2015
Debiteuren	10.863	7.614
Pensioenfondsen	179	106
Te vorderen omzetbelasting	7.016	8.098
Te ontvangen Ready for Change	66.356	-
Overige Vorderingen	9.553	29.985
Totaal Vorderingen €	93.967	45.803

7. Liquide middelen

	31-12-2016	31-12-2015
Kas	48	-
Triodos R.C.	9.831	27.964
ASN Sparen	565.000	225.157
Rabo R.C.	521	669
Rabo Bonussparen	556.027	554.153
Totaal €	1.131.427	807.943

Partos beschikt over betaalrekeningen bij de Triodos Bank en de Rabobank. Naast deze rekeningen heeft Partos bij de ASN Bank en Rabobank spaarrekeningen. Alle gelden zijn direct opeisbaar. Partos heeft geen gelden belegd in aandelen of iets dergelijks. Het beleid is vastgesteld na een risicoanalyse van het bestuur waarbij gelden deels bij ideële banken en deels bij een systeembank zijn geplaatst.

8. Reserves en fondsen

Uitgangspunten bij de verdeling zijn:

- Het Effectiviteitsfonds: De onttrekking is besteed aan de coördinatie van de activiteiten van de Stichting Gezamenlijke Evaluaties (SGE). Hierna resteerde een bedrag van €2.500. Het restant is overgeboekt op het fonds Leren & Innoveren en het Effectiviteitsfonds is opgeheven.
- Het fonds Leren & Innoveren is gevormd vanuit het Eigen Vermogen van de per 1-1-2013 geliquideerde Vereniging PSO, de in 2016 toegevoegde restanten van de gelden van de SGE (€37.150) en het Effectiviteitsfonds.
- Het platform Linkis is beëindigd per 31 december 2011. Het saldo is bestemd voor activiteiten en initiatieven op het terrein van Particulier Initiatief. De bijdrage van Partos aan de Stay Human campagne is hieruit gefinancierd.
- Het overblijvende resultaat van 2016 (€53.891) wordt toegevoegd aan de continuïteitsreserve. De auditcommissie van het Partos bestuur heeft 28 februari 2013 het richtbedrag voor de continuïteitsreserve vanaf 31 december 2012 vastgesteld op anderhalf maal de jaarhuur van de huisvesting en vijf maanden salaris van het vaste personeel. Dat totaal is per 1-1-2017 €268.000. Met het huidige saldo wordt het richtbedrag als bereikt beschouwd.

Het verloop van het Eigen Vermogen gedurende 2016 is als volgt:

Verdeling Reserves en Fondsen	A	B	C	D=B-C	E=A+D
	Saldo per 1-1-2016	Toevoeging	Onttrekkingen (uitgaven)	Mutatie 2016	Saldo per 31-12-2016
Continuïteitsreserve Partos Algemeen	230.377	53.891	-	53.891	284.268
Bestemmingsreserve Onderzoek	25.000	-	-	-	25.000
Bestemmingsfonds Leren & Innoveren	94.727	39.606	-	39.606	134.333
Bestemmingsfonds Linkis	16.982	-	10.000	10.000-	6.982
Bestemmingsfonds Eff. Programma	21.753	-	21.753	21.753-	-
Totaal €	388.839	93.497	31.753	61.744	450.583

9. Kortlopende schulden

	31-12-2016	31-12-2015
Crediteuren	42.045	33.184
Afdracht loonheffingen	33.879	35.172
Vakantiedagen en -toeslag	6.549	24.280
Nog te besteden Platform OiO	6.464	4.612
Nog te besteden World's Best News WBN	228.822	343.734
Nog te besteden WBN derden	18.000	-
Nog te besteden IATI BuZa	-	37.602
Nog te betalen aan EU partners	39.309	9.525
Nog te besteden Innovatieprogramma 'The Spindle'	410.676	-
Overige schulden en overlopende passiva	9.475	9.250
Nettoloon	-	549
Loopbaan budget	6.092	2.427
Totaal €	801.311	500.335

Pensioenverplichtingen

De pensioenregeling van Partos is ondergebracht bij het bedrijfspensioenfonds voor Zorg en Welzijn. Het pensioenfonds hanteert het middelloonstelsel. Partos is de pensioenpremie verschuldigd aan het pensioenfonds. Het pensioenfonds stelt de jaarlijkse premie vast op grond van het premiebeleid. De financiële positie van het pensioenfonds leidt niet tot een verplichting van het pensioenfonds tot het terugstorten van premie of het betalen van een bedrag van de aangesloten werkgever wegens een vermogensoverschot. Een tekort in de vermogenspositie in enig kalenderjaar leidt niet tot een verplichting voor de aangesloten werkgever tot het betalen van een aanvullende premie of bedrag op de voor dat jaar vastgestelde premie.

Huurverplichtingen

Vanaf 2015 heeft Partos een nieuw drie jarig contract getekend. De jaarlijkse verplichting bedraagt €29.993, exclusief servicekosten.

10. Baten

Baten	werkelijk 2016	begroot 2016	werkelijk 2015
Contributies Partos-leden	515.160	515.000	583.634
	515.160	515.000	583.634
Overige opbrengsten			
Trainingen en bijeenkomsten	40.082	12.000	58.365
OiO, IATI en WBN externe kosten	131.218	34.000	55.395
Personeelsinzet voor derden	43.596	140.000	91.535
EU-project Ready for Change	280.535	-	16.950
Overige dienstverlening	24.825	-	47.878
Shared Services	54.516	5.000	3.626
Innovatieprogramma 'The Spindle'	390.214	500.000	-
Eigen Vermogen ex-PSO	-	-	64.600
Terug te ontvangen btw	-	-	795
Restant Stichting Gezamenlijke Evaluaties	37.150	-	-
Financiële baten	1.781	7.500	5.286
	1.001.988	698.500	344.430
Totale baten €	1.519.077	1.213.500	928.064

Contributie en Partos ledenadministratie

In 2016 zijn de volgende leden uitgetreden: EPD, ZZG, World Press Photo, BID Network, Rain Foundation, Landelijk Beraad Stedenband Nederland - Nicaragua, Yente, Child Helpline International, ETC Foundation, Right to Play, IICD, World Granny en NCDO. Toegetroeden zijn: PSI Europe, Radio La Benevolencija, The Hunger Project, Tropenbos International en Stichting BVA.

Bijdragen trainingen en bijeenkomsten

Dit betreft de bijdragen aan het Partos Innovatiefestival en cursussen.

Personeelsinzet voor derden

Dit betreft het extern gefinancierde project 'Platform Ondernemen in Ontwikkelingslanden' (Platform OiO).

EU-project Ready for Change

Op 30 november is het door de EU gefinancierde en in samenwerking met de Foundation Max van der Stoel en Woord en Daad uitgevoerde project beëindigd. Partos is als penvoerder opgetreden en verantwoordt zowel de subsidie als de eigen bijdragen van de partners als inkomst. Tevens werden de projectkosten van de partners als besteding in de jaarrekening opgenomen. Op de baten en lasten heeft een specifieke accountantscontrole plaatsgevonden.

Innovatieprogramma 'The Spindle'

De toegerekende werkelijke stafkosten en externe kosten. Het restant van de ontvangen tranches staat geparkeerd op de balans.

Restant Stichting Gezamenlijke Evaluaties (SGE)

Na beëindiging van de werkzaamheden en vervolgens de liquidatie van de SGE is het resterende saldo overgemaakt aan Partos, met de opdracht deze gelden te besteden in het verlengde van de taak van de SGE.

Overige dienstverlening

Dit betreft de bijdragen vanuit de SGE aan de coördinatiekosten die Partos gemaakt heeft ten behoeve van 'Learning for the Future'.

Shared Services

In 2016 is Partos gestart met de Politieke Monitor. De kosten hiervan, voornamelijk loonkosten van een speciaal hiervoor aangetrokken kracht, worden gedeeld door de aangesloten gebruikers. Verder zijn hier opbrengsten uit het beheer van de inkoopcontracten geboekt.

11. Personeelskosten

	werkelijk 2016	begroot 2016	werkelijk 2015
Bruto lonen	480.144	470.520	492.351
Sociale lasten en premies	123.579	124.165	122.357
Reiskosten	19.116	19.605	19.594
Ingehuurd personeel	22.359	10.000	65.392
Deskundigheidsbevordering	729	3.268	1.979
Ontvangen ziekengelden	-	-	-6.895
Overige personeelskosten	30.134	25.943	20.992
Totaal €	676.061	653.501	715.770

Er zijn in 2016 een vrijwilliger en vier stagiaires actief geweest. Er zijn twee tijdelijke (project)contracten beëindigd. Eind 2016 waren zeven medewerkers in vaste dienst en drie met een tijdelijk dienstverband. In totaal acht fte.

Personeel	2016	2015
Aantal fte	8	9,7
Gemiddelde leeftijd	44,4	44,2
Ziekte %	1.6%	2.9%

Vergoeding directie en bestuur in 2016

Brutoloon en individueel keuzebudget 2016 (IKB, voorheen VT + EJU)	84.787
Vakantiegeld 2015	3.348
Sociale lasten	9.965
Pensioenbijdrage werkgever	9.122
Totaal	107.222

De directie werd gevormd door de heer A. Romijn. De heer Romijn heeft een bruto maandsalaris van €6.074 (2015 € 6.014). In 2015 bedroegen de salariskosten van de directie € 102.169. Met ingang van 2016 zijn de vakantietoeslag (VT) en de eindejaarsuitkering (EJU) vervangen door een

individueel keuzebudget (IKB1). Op het einde van het boekjaar zijn deze volledig uitbetaald. De VT 2015 stond nog 'te betalen' in 2016, waardoor het totaal eenmalig een vertekend beeld geeft. Het bestuur is onbezoldigd en er zijn aan hen geen onkostenvergoedingen betaald.

12. Huisvestingskosten

	werkelijk 2016	begroot 2016	werkelijk 2015
Huur en servicekosten	40.448	38000	37.016
Ondersteunende diensten	6.723	9500	6.167
Kleine aanschaffingen	1.468	500	-
Overige huisvestingskosten	942	-	6.420
Afschrijving	8.928	7.500	6399
Totaal €	58.509	55.500	56.002

13. Algemene beheerkosten

	werkelijk 2016	begroot 2016	werkelijk 2015
Bestuurskosten algemeen	518	100	8.490
Kosten ALV	6.403	6.000	2.160
Vergaderkosten	961	2.000	5.013
Representatiekosten	1.355	1.250	474
Automatiseringskosten	14.276	11.000	11.154
Administratiekosten	2.563	2.750	2.760
Accountantskosten	10.475	9.500	8.644
Advieskosten	13.938	12.000	10.222
Kantoorartikelen	4.956	5.000	2.633
Telefoon en portokosten	3.965	4.000	4.191
Drukwerk	2.221	2.500	3.020
Overige	7.504	8.000	6.814
Totaal €	69.135	64.100	65.575

14. Activiteiten

	werkelijk 2016	begroot 2016	werkelijk 2015
Lobby & Advocacy	12.825	10.000	11.788
Trainingen, bijeenkomsten, Innovatiefestival	28.394	80.000	68.362
Communicatie	38.681	25.000	11.162
Deelname CONCORD	16.000	16.000	16.000
Onderzoek	-	15.000	10.612
Kennis & Effectiviteit	3.990	10.000	2.687
Externe projectkosten	131.218	34.000	54.072
Innovatieprogramma 'The Spindle'	147.474	192.500	-
EU Project Ready for Change	275.046	-	16.950
Totaal €	653.628	382.500	191.633

Trainingen en bijeenkomsten

De uitgaven voor het Innovatiefestival waren begroot op deze post, maar zijn werkelijk grotendeels ten laste gebracht van het innovatieprogramma 'The Spindle'.

Communicatie

In 'Communicatie' zijn € 10.000 begrepen die zijn bijgedragen aan de Stay Human campagne. Deze waren niet begroot en aan het einde van het jaar onttrokken aan het Linkis fonds.

Externe projectkosten

De kosten van the World's Best News campagne waren begroot als personeelskosten, maar er is gekozen voor een invulling door een freelancer.

Innovatieprogramma 'The Spindle'

In het startjaar is er een onderbesteding, grotendeels op de externe kosten.

15. Financiële baten

Rente	werkelijk 2016	begroot 2016	werkelijk 2015
Bankrente	1.781	7.500	5.286
Totaal €	1.781	7.500	5.286

De rente is een saldo van de ontvangen rente en de aan projecten toe te rekenen rente op vooruit ontvangen bijdragen.

OVERIGE GEGEVENS

Statutaire regeling bestemming overschot / tekort

De Algemene Ledenvergadering dient op grond van de statuten een besluit te nemen over de bestemming van het in een boekjaar behaalde overschot of tekort, op basis van een voorstel van het bestuur.

Voorstel bestemming overschot / tekort 2016

Het bestuur stelt voor het in 2016 behaalde resultaat te verdelen conform is uiteengezet onder referentie 8 van deze jaarrekening.

Verdeling Reserves en Fondsen	A	B	C	D=B-C	E=A+D
	<i>Saldo per 1-1-2016</i>	<i>Toevoeging</i>	<i>Onttrekkingen (uitgaven)</i>	<i>Mutatie 2016</i>	<i>Saldo per 31-12-2016</i>
Continuïteitsreserve Partos Algemeen	230.377	53.891	-	53.891	284.268
Bestemmingsreserve Onderzoek	25.000	-	-	-	25.000
Bestemmingsfonds Leren & Innoveren	94.727	39.606	-	39.606	134.333
Bestemmingsfonds Linkis	16.982	-	10.000	10.000-	6.982
Bestemmingsfonds Eff. Programma	21.753	-	21.753	21.753-	-
Totaal €	388.839	93.497	31.753	61.744	450.583

VASTGESTELD DOOR HET BESTUUR VAN DE VERENIGING PARTOS

Amsterdam, 10 maart 2017*	Amsterdam, 10 maart 2017
De directie,	Voorzitter,
A. Romijn	J. Nieuwenhuys

Penningmeester,	Secretaris,
F. Farah	M. Alting van Geusau

Bestuurslid,	Bestuurslid,
A. van den Ham	E. Bruning

Bestuurslid,	Bestuurslid,
J. van der Sommen	K. van den Broek

Vereniging Partos, Ellermanstraat 18b, 1114 AK Amsterdam

*Origineel voorzien van handtekeningen in het archief van Partos.

CONTROLEVERKLARING

Origineel ondertekend in archief van Partos.

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: het bestuur van Vereniging Partos.

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2016

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2016 van Vereniging Partos te Amsterdam gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Vereniging Partos per 31 december 2016 en van het resultaat over 2016 in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn C1 Kleine organisaties zonder winststreven.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2016;
2. de staat van baten en lasten over 2016; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Vereniging Partos zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Oranje Nassaulaan 1
1075 AH Amsterdam
Postbus 53028
1007 RA Amsterdam

Telefoon 020 571 23 45
E-mail info@dubois.nl
www.dubois.nl
KvK nummer 34374865

Dubois & Co. Registeraccountants is een maatschap van praktijkvenootschappen. Op alle opdrachten die aan ons kantoor worden verstrekt zijn onze algemene voorwaarden van toepassing. Deze voorwaarden, waarvan de tekst is opgenomen op de website www.dubois.nl, bevatten een aansprakelijkheidsbeperking.

CONTROLEVERKLARING

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de controle of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening. Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag, in overeenstemming met RJ-Richtlijn C1 Kleine organisaties zonder winststreven.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn C1 Kleine organisaties zonder winststreven. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de organisatie in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de organisatie te liquideren of de activiteiten te beëindigen, of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de organisatie haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

CONTROLEVERKLARING

dubois + co
REGISTERACCOUNTANTS

Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de organisatie;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is, tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de organisatie haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om in onze controleverklaring aandacht te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze controleverklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een organisatie haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen;
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Amsterdam, 10 maart 2017

Dubois & Co. Registeraccountants

Origineel getekend door:
G. Visser RA

